

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

ΓΕΝΙΚΑ

Η Εθνοφυλακή (militia) ή Εθνοφρουρά (National Guard) είναι ένας θεσμός ο οποίος έχει μεγάλη διάδοση τόσο σε επίπεδο κρατών, όσο και σε διαχρονική διάρκεια. Πάντοτε, όλα τα κράτη επιδίωκαν την αύξηση αριθμητικά των Ενόπλων τους Δυνάμεων μέσω της στρατολογίας/κινητοποίησης ελαφρά εξοπλισμένων τμημάτων, αποτελούμενων από κατοίκους των πόλεων ή της υπαίθρου. Τα σώματα αυτά διακρίνονταν για τον πληρέστερο ή μη στρατιωτικό χαρακτήρα της οργάνωσής τους.

Η πρώτη τους εμφάνιση, ως οργανωμένων στρατιωτικά τμημάτων και σε βαθμό που να παραπέμπει στην σημερινή στρατιωτική μορφή και οργάνωση των αντίστοιχων τμημάτων, μπορεί να θεωρηθεί ότι παρατηρήθηκε κατά την ύστερη Βυζαντινή εποχή. Πράγματι, τόσο λόγω της στρατιωτικής/διοικητικής οργάνωσης της Αυτοκρατορίας σε “Θέματα” (δηλ σε μεγάλες αυτοτελείς περιφέρειες), όσο και στο κοινοτικό αυτοδιοικητικό σύστημα των επιμέρους κοινοτήτων, στην διάταξη μάχης του βυζαντινού στρατού συμπεριλαμβάνονταν “τοπικά” στρατεύματα, ιδίως σε συνοριακές περιοχές, όπως η Καππαδοκία (η αμέσως προς Βορράν της οροσειράς του Ταύρου, περιοχή, που συνόρευε με το Χαλιφάτο της Δαμασκού).

Πράγματι, οι Καππαδόκες γεωργοί ήταν οργανωμένοι σε Τάγματα, αποτελούσαν δε το μείζον τμήμα του κορμού του Πεζικού κατά τις εκστρατείες των αυτοκρατόρων στις συνοριακές περιοχές, αφού οι κεντρική αυτοκρατορική διοίκηση συνεισέφερε συνήθως τις δυνάμεις του βαριά εξοπλισμένου ιππικού. Το ηθικό και η εκπαίδευσή αυτών των τοπικά διαμενόντων και επιστρατευομένων τμημάτων ήταν σε πολύ υψηλό επίπεδο. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα μπορεί να αναφερθεί η εξαιρετική στάση που τήρησαν κατά την μάχη του Μαντζικέρτ, όπου διατήρησαν τις θέσεις τους επί αναπεπταμένου πεδίου, μη παρέχοντας ουδεμία κάλυψη, κατόρθωσαν δε να συμπυκνωθούν πλήρως συντεταγμένα, ακόμα και μετά την αιχμαλωσία του Ρωμανού του Δ', αλλά και την εγκατάλειψή τους από το Αυτοκρατορικό Ιππικό που βρισκόταν σε εφεδρεία¹.

Στην νεότερη ευρωπαϊκή ιστορία μπορούν να επισημανθούν σπουδαία και σημαντικά παραδείγματα “Εθνοφρουρών/Εθνοφυλακών”, οι οποίες επέδειξαν αξιόλογη πολεμική δράση, επιτυγχάνοντας σημαντικές νίκες οι οποίες σε κάποιες περιπτώσεις ανέτρεψαν την ροή της Ιστορίας.

Το χαρακτηριστικότερο τέτοιο παράδειγμα, ήταν οι Ελβετοί χωρικοί, οι οποίοι για πρώτη φορά οργανώθηκαν εκ των ενόντων σε στρατιωτικά τμήματα, προκειμένου ν' αντιμετωπίσουν τις εισβολές επίδοξων κατακτητών της ορεινής χώρας τους, και συγκεκριμένα των Αψβούργων της Βιέννης (οι οποίοι ετύγχαναν και επικυρίαρχοί τους, κατά τα τότε φεουδαρχικά ειωθότα της Δ Ευρώπης), αλλά και των Δουκών της Βουργουνδίας, οι οποίοι επίσης εποφθαλιούσαν τα εδάφη των ελβετικών καντονιών. Και ενώ η ήττα των Αψβούργων ήταν μεν αρκούτσως σημαντική, και οδήγησε στην αποτίναξη του ελέγχου τους επί των Καντονιών, η αντίστοιχη ήττα των Βουργουνδών ήταν τόσο συντριπτική ώστε οδήγησε στην ίδια την κατάλυση του Δουκάτου της Βουργουνδίας, αφού ο ίδιος ο Βουργουνδός Δούκας σκοτώθηκε επί του πεδίου της Μάχης, όντας δε άτεκνος, το Δουκάτο του απορροφήθηκε από το Βασίλειο της Γαλλίας².

¹“Το κλίμα ηττοπάθειας είχε κλονίσει το βυζαντινό στράτευμα και μόνο το τάγμα των Καππαδοκών, των καλύτερων μαχητών της αυτοκρατορίας, και το πιο πιστό στον Καππαδόκη ηγέτη τους, ήταν ετοιμοπόλεμο και με υψηλό ηθικό.” (για την μάχη το 1068 στην Ιεράπολη της Συρίας, σημερινό Μανμπίζ)

“Από αυτούς 5.000 ήταν η περίφημη αυτοκρατορική φρουρά που αποτελείτο από 3.000 κατάφρακτους ιππότες και 2.000 ιππείς, 4.000 ήταν οι ξανθοί Σκανδιναβοί, πιο γνωστοί ως Βαράγγιοι και οι υπόλοιποι 6.000 ήταν οι πιστοί στον Αυτοκράτορα Καππαδόκες.” (για το Μαντζικέρτ).

Πηγή: <https://chilonas.com/2012/08/25/httpwp-mep1op6y-pd/>

²“The warriors of the Swiss cantons had gradually developed a reputation throughout Europe as skilled soldiers, due to their successful defense of their liberties against their Austrian **Habsburg** overlords, starting as early as the late thirteenth century, including remarkable upset victories over heavily armoured knights at Morgarten and **Laupen**. This was furthered by later successful campaigns

Φυσικά, το διαχρονικά σημαντικότερο παράδειγμα Εθνοφυλακής/Εθνοφρουράς είναι αυτό της Αμερικανικής Εθνοφρουράς³, ο θεσμός της οποίας είναι βαθύτατα συνυφασμένος με την ιστορική συνείδηση των αμερικανών πολιτών, αλλά και την καθημερινή κοινωνική πραγματικότητά τους. Η Εθνοφρουρά, είναι από τους παλαιότερους θεσμούς του αμερικανικού κράτους, αφού η πρώτη ίδρυση της ανάγεται στο έτος 1607⁴, οπότε και οι τότε άποικοι οδηγήθηκαν στον σχηματισμό της, προκειμένου να εξασφαλίσουν την αυτοπροστασία τους είτε από τους ιθαγενείς, είτε από πειρατές, είτε από εχθρικές προς την Βρετανία (της οποίας αποτελούσαν πολίτες) δυνάμεις, και ιδίως τους Γάλλους του τότε γαλλικού Καναδά αλλά και τους Ισπανούς. Αυτές οι πολλαπλές απειλές, οι οποίες συνεχίστηκαν και μετά την ίδρυση του αμερικανικού κράτους, οδήγησαν συν τω χρόνω στον μετασχηματισμό της Εθνοφυλακής σε έναν αξιόμαχο καθαρά στρατιωτικό οργανισμό, ο οποίος απετέλεσε ουσιαστικά και τον πυρήνα σχηματισμού του αμερικανικού στρατού, αφού όταν εν τέλει οι άποικοι εξεγέρθηκαν κατά των Βρετανών το 1776, οι πρώτες διαθέσιμες δυνάμεις ήταν αυτές των Εθνοφυλάκων, των επονομαζόμενων “minutemen”, δηλαδή ανθρώπων “του λεπτού”, οι οποίοι ονομάστηκαν έτσι, ακριβώς λόγω της άμεσης ετοιμότητας συγκέντρωσης και ανάληψης δράσης προς αντιμετώπιση κάθε απειλής. Ένα χαρακτηριστικό, που είχε προκύψει κυρίως από τις πολεμικές μεθόδους των ιθαγενών της Αμερικής, οι οποίοι εξαπέλυαν αιφνιδιαστικές προσβολές στους αγροτικούς/ημιαστικούς οικισμούς των αποίκων, γεγονός το οποίο επέβαλε την άμεση ετοιμότητα των κατοίκων. Άλλωστε, ένας από τους λόγους σχηματισμού της Εθνοφυλακής, ήταν και το γεγονός ότι οι Βρετανοί, όντες κυρίως ναυτική πολεμική δύναμη, δεν διατηρούσαν μεγάλες χερσαίες στρατιωτικές δυνάμεις, επικεντρωνόμενοι, ειδικά στις υπερπόντιες κτήσεις τους, στην συγκρότηση ισχυρών ναυτικών μοιρών, με αποσπάσματα πεζοναυτών, προκειμένου να πλήττουν τους εχθρούς τους σε νευραλγικά σημεία (όπως πχ οι πλούσιες ισπανικές κτήσεις της Καραϊβικής). Η επιλογή αυτή άφηνε τους αποίκους εκτεθειμένους στις εχθρικές επιθέσεις, αλλά από την άλλη μεριά τους επέτρεπε να οργανώσουν τα δικά τους στρατιωτικά τμήματα.

Η Εθνοφρουρά σήμερα, έχει εξελιχθεί σε έναν παράλληλο στρατιωτικό μηχανισμό, ικανό να χρησιμοποιηθεί σε πληθώρα αποστολών, ακόμη και εκτός αμερικανικού εδάφους. Διαθέτει δύο κλάδους, χερσαίο και αεροπορικό, έχει δε συμβάλει τα μέγιστα στην λειτουργία του αμερικανικού κράτους, αφού πέραν των όποιων πολεμικών αποστολών, έχει συνδράμει πλείστες φορές στην αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών (δασικές πυρκαϊές, πλημμύρες, καταστροφές από ανεμοστροβίλους). Ακόμη μια συνεισφορά της, είναι αυτή σε περιπτώσεις έκρυθμων εσωτερικών καταστάσεων, από πλευράς αντιμετώπισης οχλοκρατικών εκδηλώσεων, και τήρησης της δημίσιας τάξης. Ουσιαστικά, αποτελεί τον ένοπλο βραχίονα της κάθε Πολιτείας, ευρισκόμενη υπό τις διαταγές του Κυβερνήτη, ο οποίος δύναται να την ενεργοποιεί όταν παραστεί η όποια ανάγκη.

Χαρακτηριστικό αυτού, είναι η μόλις προ ημερών αποστολή Εθνοφρουρών για επιτήρηση των συνόρων ΗΠΑ-Μεξικού, και περιορισμό της λαθρομετανάστευσης. Η ενέργεια αυτή έλαβε χώρα κατόπιν προφορικής επιθυμίας του Αμερικανού Προέδρου κ Τράμπ, για ανάπτυξη μέχρι και 4000 Εθνοφρουρών στα σύνορα. Οι πρώτες Πολιτείες που ανταποκρίθηκαν ήταν η Καλιφόρνια, η οποία συμφώνησε να αναπτύξει 400 Εθνοφρουρούς, η Αριζόνα 225 και το Τέξας άλλους χίλιους και πλέον⁵.

of regional expansion (mainly into Italy). By the fifteenth century they were greatly valued as mercenary soldiers, particularly following their series of notable victories in the Burgundian Wars in the latter part of the century”.

Πηγή:https://en.wikipedia.org/wiki/Swiss_mercenaries#Ascendancy

3 <http://www.nationalguard.mil/>

4 https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_the_US_Army_National_Guard

5 <http://www.iefimerida.gr/news/408624/ipa-texas-tha-anaptyxei-pano-apo-1000-andres-tis-ethnofroyras-sta-synora-me-mexiko>
<http://time.com/5236877/california-national-guard-donald-trump/>, όπου ειδικότερα αναφέρεται ότι:

“California Gov. Jerry Brown has agreed to deploy 400 National Guard troops at President Donald Trump’s request, but not all will head to the U.S.-Mexico border and none will enforce federal immigration enforcement. A letter sent Wednesday to the Trump administration by Brown says the California troops will focus on combating transnational drug crime, firearms smuggling and human trafficking. The Democrat says the California troops will not help build a wall or “detain people escaping violence and seeking a better life.”

Η Εθνοφρουρά, αν και ως θεσμός υπάγεται κατ' αρχήν στους Κυβερνήτες των Πολιτειών, σε ομοσπονδιακό επίπεδο εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Υπουργείου Άμυνας, όπου λειτουργεί και αρμόδια Διεύθυνση, η οποία επιβλέπει και συντονίζει το έργο των επιμέρους πολιτειακών Εθνοφυλακών. Χαρακτηριστικό της σημασίας που αποδίδει το Πολιτειακό και Στρατιωτικό Σύστημα των ΗΠΑ, είναι το γεγονός ότι ο επικεφαλής της Διεύθυνσης Εθνοφρουράς του Αμερικανικού ΥΠΕΘΑ είναι αντιστράτηγος ("four star general"), ο οποίος μάλιστα μετέχει του αμερικανικού ΣΑΓΕ (Joint Chiefs of Staff)⁶.

Τέλος, αξίζει ν' αναφερθεί ότι οι αμερικανικές ΕΔ, επιθυμώντας να τιμήσουν την ιστορική μνήμη των προγόνων τους, ονόμασαν ήδη από δεκαετίες, τους βαλλιστικούς πυραύλους που αποτελούν το κύριο όπλο πυρηνικής αποτροπής, με την ονομασία "Minutemen", θέλοντας να τιμήσουν την ετοιμότητα των αντίστοιχων Εθνοφρουρών της περιόδου της αμερικανικής επανάστασης, αλλά και να υποδηλώσουν την υψηλή ετοιμότητα ανταπόκρισης προς υπεράσπιση της Πατρίδος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Στην νεότερη ελληνική ιστορία, ο θεσμός της Εθνοφυλακής παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το 1843, ως επακόλουθο της αναδιοργάνωσης του Ελληνικού Στρατού, όπως αυτή προέκυψε μετά το Κίνημα της 3ης Σεπτεμβρίου, θεωρήθηκε δε ως μια δημοκρατική κατάκτηση, αφού τα μέχρι τότε στρατιωτικά τμήματα ήταν είτε αμιγώς βαυαρικά είτε αμιγώς επαγγελματικά. Άλλωστε, ήδη από το 1838 είχε ιδρυθεί το Σώμα της Οροφυλακής⁷, δηλαδή ένα επικουρικό στρατιωτικό Σώμα, από κατοίκους των συνοριακών περιοχών του τότε ελληνικού κράτους, με σκοπό την ασφάλεια των συνόρων και την καταδίωξη της ληστείας και του λαθρεμπορίου.

Σύμφωνα λοιπόν με το Βασιλικό Διάταγμα περί συστάσεως της Εθνοφυλακής (ΦΕΚ 36/16 Οκτωβρίου 1843), καθορίζονταν επακριβώς η αποστολή, η οργάνωση καθώς και το ποιοί πολίτες μπορούσαν να καταταγούν σε αυτήν. Ας δούμε τις βασικές προβλέψεις αυτού:

- Αποστολή της Εθνοφυλακής καθοριζόταν η τήρηση της εσωτερικής τάξης και ασφάλειας. Διαπιστώνουμε δηλαδή ότι αρχικά η Εθνοφυλακή είχε ιδρυθεί με "εσωστρεφή" προσανατολισμό.

- Η Εθνοφυλακή θα οργανωνόταν κατά Δήμους, και θα υπαγόταν στην αρμοδιότητα της "Γραμματείας των Εσωτερικών" (δηλ του Υπουργείου Εσωτερικών), των κατά τόπους Διοικητών αλλά και των Δημάρχων. Μάλιστα, οι τελευταίοι επιφορτίζονταν από κοινού με 4 μέλη του δημοτικού συμβουλίου και τους παρέδρους των χωριών της περιφέρειας του Δήμου τους, με το καθήκον της σύνταξης καταλόγων των ικανών για κατάταξη στην Εθνοφυλακή.

- Ως επιλέξιμοι για την Εθνοφυλακή καθορίζονταν άπαντες οι ανήκοντες στην ηλικιακή ομάδα 20 – 50 ετών, εφόσον κατείχαν ακίνητη περιουσία ή φορολογούντο, στρατολογούνταν δε στον τόπο μόνιμης διαμονής τους. Όσοι ήθελαν, μπορούσαν να ζητήσουν την εξαίρεσή τους, ο πρώτος δε βαθμός κρίσης της ενστάσεως ανετίθετο στον Δήμαρχο, ο δε επιχώριος στρατιωτικός διοικητής εμπλεκόταν μόνο ως δεύτερος βαθμός εξέτασης των προσφυγών.

- Ήταν οργανωμένοι κατά Δήμους, και χωρισμένοι σε τμήματα 50 ανδρών έκαστο, με επικεφαλής έναν οδηγό. Εάν σε μια πόλη υπήρχαν δύο τμήματα των 50 ατόμων έκαστο, τότε διοριζόταν κι ένας Αρχηγός αυτών.

6 https://en.wikipedia.org/wiki/National_Guard_of_the_United_States#National_Guard_Bureau

7 <http://armyold.army.gr/files/File/ISTORIA%20MAIN%20PAGE/Main2d.pdf>

- Η χρησιμοποίησή της κατ' αρχήν περιοριζόταν στα όρια της Επαρχίας, εντός της οποίας κατοικούσαν οι Εθνοφύλακες, ήταν όμως δυνατόν να αποσταλεί και εκτός ορίων, σε άλλη Επαρχία, εφ' όσον αυτό εξητείτο είτε από τον Τακτικό Στρατό είτε από την Χωροφυλακή. Σε αυτήν μάλιστα την περίπτωση, η παραμονή των Εθνοφυλάκων δεν προβλεπόταν για παραπάνω από 8 ημέρες, έπρεπε δε οι Δήμαρχοι να φροντίζουν για την εναλλαγή των Εθνοφυλάκων σε περίπτωση παράτασης της κινητοποίησης.

Διαπιστώνουμε λοιπόν από μια πρώτη ανάγνωση, ότι στον θεσμό της Εθνοφυλακής δόθηκε εξ' αρχής ένα πληρέστατο νομικό πλαίσιο λειτουργίας, με σαφή δημοκρατικό-κοινοτικό-πατριωτικό χαρακτήρα. Ο χαρακτήρας της στράτευσης ήταν εξ αρχής υποχρεωτικός, ο οποίος σε συνδυασμό με την πολιτειακή μεταβολή της εποχής (από απόλυτη σε συνταγματική Μοναρχία) είχε μια σαφή χροιά καθήκοντος εκ μέρους των πολιτών έναντι της κοινωνίας και του Κράτους.

Πράγματι, όπως διαπιστώνεται, η Εθνοφυλακή "ταίριαξε" με τις μακράιωνες παραδόσεις του Ελληνισμού περί κοινοτικής οργάνωσης και λειτουργίας, "νομιμοποίησε" δε το δικαίωμα του Έλληνα στην οπλοφορία. Άλλωστε οι ελληνικοί πληθυσμοί, μόλις είχαν εξέλθει από την οθωμανική κατοχή, οι συνθήκες της οποίας είχαν ωθήσει τους κατοίκους των ελληνικών περιοχών να οπλοφορούν καθολικά, αφού το διεφθαρμένο καθεστώς των Οθωμανών αφενός αδιαφορούσε πλήρως για την ασφάλεια των κατοίκων του (ειδικά των μη μουσουλμάνων), πολλάκις δε, με την βάνουση και ληστρική συμπεριφορά του, τους εξωθούσε στην ένοπλη εξέγερση, με αποκορύφωμα αυτή την Επανάσταση του 1821. Σε κάθε περίπτωση, η κατάσταση που είχε επικρατήσει κατά την πρώιμη οθωμανική περίοδο, δηλαδή του σχεδόν πλήρους αποκλεισμού των Ελλήνων πολιτών από την συμμετοχή σε στρατιωτικά σώματα, ήταν ομολογουμένως αφύσικη, αφού στερούσε τους πολίτες από το φυσικό δικαίωμα στην αυτοάμυνα, δεδομένου ότι τόσο λόγω του γεωγραφικού αναγλύφου της χώρας, όσο και λόγω της δημοσιονομικής πενίας του νεοσύστατου κράτους, δεν ήταν δυνατή η κάλυψη σε ικανοποιητικό βαθμό, ολόκληρης της τότε επικράτειας.

Μάλιστα, από συγκεκριμένα περιστατικά, με σημαντικότερο αυτό της καταδίωξης και εξόντωσης του ληστή Νταβέλη, καταδείχθηκε μια αξιοθαύμαστη "ωριμότητα" των τοπικών κοινωνιών. Ενώ αρχικά ο συγκεκριμένος παράνομος αντιμετωπιζόταν ακόμη και με κάποια συμπάθεια, στην δεδομένη στιγμή που διέπραξε η συμμορία του ένα ιδεχθές έγκλημα, με τον φόνο των ανήλικων παιδιών ενός προκρίτου, η αντίδραση της τοπικής κοινωνίας της Λειβαδιάς υπήρξε άμεση και αποτελεσματική. Το ένοπλο σώμα που κατεδίωξε, εγκλώβισε και εν τέλει εξόντωσε τον Νταβέλη, αποτελούσαν κατά 90% από Εθνοφύλακες. Συγκεκριμένα, κινητοποιήθηκαν περίπου 350 Εθνοφύλακες, έναντι μόλις 40 Χωροφυλάκων, τιθεμένου ως επικεφαλής του αποσπάσματος, αυτού του ιδίου του υπασπιστού της βασίλισσας Αμαλίας.

Παρά ταύτα, αναδιφώντας σε στρατιωτικές επιθεωρήσεις της εποχής διαπιστώνουμε έναν προβληματισμό, ανάλογο με αυτόν της εποχής μας, σχετικά με την λειτουργία της Εθνοφυλακής. Επί παραδείγματι, στην εκδιδόμενη "στρατιωτική εφημερίδα" με τον τίτλο "ΟΝΗΣΑΝΔΡΟΣ", την οποία εξέδιδε ο τότε καθηγητής στην Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων Υπολοχαγός Ι.Π. Ρόδιος, γίνεται εκτενής αναφορά στα θέματα της Εθνοφυλακής, και μάλιστα ο πλήρης τίτλος της ήταν "Εφημερίς του κατά Ξηράν και Θάλασσαν Στρατού και της Εθνοφυλακής", αποδεικνύοντας ότι το ενδιαφέρον για τον θεσμό παρέμενε αμείωτο. Στα τεύχη 24, 26 και 27 (15 Ιουλίου 1865, 15 Αυγούστου 1865 και 1 Σεπτεμβρίου 1865)⁸, μπορεί κάποιος να διαβάσει έναν γόνιμο προβληματισμό σχετικά με την λειτουργία του θεσμού. Συγκεκριμένα, στο τεύχος 24 δημοσιεύεται μια επιστολή σχολιασμού του Υπλγου Τσιρούλη, στην οποία μεταξύ άλλων προβληματισμών για τον Ελληνικό Στρατό, αναφέρονται ειδικά για την Εθνοφυλακή τα εξής:

“Δεν εννοούμεν να ελλαπτωθεί ο ζήλος προς σχηματισμόν της Εθνοφυλακής, η δύναμις αύτη είναι αναγκαιοτάτη, ο λαός άπας πρέπει να εξασκηθεί εις τα όπλα...”

Στήν ίδια όμως επιστολή, διατυπώνεται εν συνεχεία η παρατήρηση ότι η συγκρότηση τμημάτων Εθνοφυλάκων, ακόμη και μέσα στην ίδια την Αθήνα, ακόμη και για την περιφρούρηση της ίδιας της Εθνοσυνέλευσης (προφανώς κατά την προηγειθήσα περίοδο αναρχίας, η οποία ακολούθησε την έξωση του Όθωνα, και μέχρι την έλευση του Γεωργίου Α'), αναγκαστικά έγινε με χρηματική αμοιβή. Διατυπώνεται δε σαν παρατήρηση, ότι μόνον στις πρωτεύουσες των νομών ήταν δυνατόν να συγκροτηθεί ικανοποιητικώς αυτή, σύμφωνα προς τον ισχύοντα οργανισμό της. Ακολουθεί δε, μια κοινωνιολογική ανάλυση του φαινομένου, όπου εν συντομία εκτίθεται το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των Εθνοφυλάκων αποτελείται από ανθρώπους βιοπαλαιστές, οι οποίοι αν και πρόθυμοι, εν τούτοις εμποδίζονται από το γεγονός ότι πρέπει να εγκαταλείψουν τις εργασίες τους. Οπότε, προκρίνεται υπό του συγγραφέως της επιστολής η λύση της χρηματικής αποζημίωσης.

Παρόμοιοι προβληματισμοί διατυπώνονται σε επιστολή έτερου Υπολοχαγού, του κ Αγαλλόπουλου, η οποία δημοσιεύθηκε στο τεύχος 26 της ίδιας στρατιωτικής εφημερίδας. Στην επιστολή αυτή, η Εθνοφυλακή εντάσσεται σαφώς στην δύναμη του Πεζικού, διατυπώνεται δε η άποψη ότι οι Διοικητές και οι αξιωματικοί δεον να προέρχονται από τις τάξεις της, και όχι από τον Ενεργό Στρατό, καθώς, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται:

“ήτις (δηλ η Εθνοφυλακή), κατά τον νόμο της, πειθαρχεί υπό την έμπνευσιν των ιδίων αισθημάτων της, και εκλέγει τους διοικητάς της”.

Κατ' εκτίμηση του γράφοντος, η ανωτέρω πρόταση του Υπλγου Αγαλλόπουλου πηγάζει από την “τοπικιστική” οργάνωση της Εθνοφυλακής σαν θεσμού. Πράγματι, οι υπηρετούντες ως Εθνοφύλακες, πολύ πιο εύκολα θα εμπιστευτούν και θα πειθαρχήσουν σ' έναν αξιωματικό συμπατριώτη τους, ο οποίος θα είναι γνώστης των τοπικών συνθηκών και ηθών. Επίσης, έναν άνθρωπο με τον οποίο θα συναναστρέφονται επί καθημερινής βάσης, μέσα στα πλαίσια της τοπικής κοινωνίας, αφού αυτός θα είναι πχ ο δάσκαλος του παιδιού τους στο σχολείο, κάποιος εμπορευόμενος ή υπάλληλος, ή και αγρότης. Αποτέλεσμα αυτής της διευθέτησης θα είναι η κατά πολύ ευχερέστερη διοίκηση, η ενίσχυση των οργανικών δεσμών μεταξύ των τμημάτων της Εθνοφυλακής στο εσωτερικό των διμοιριών, λόχων και ταγμάτων αυτής, με συνεπακόλουθο την ταχύτερη ενεργοποίησή της.

Ο Υπλγος Αγαλλόπουλος μάλιστα, προχωρά περεταίρω στην εκτίμηση, ότι στα πλαίσια του τότε Ελληνικού κράτους, θα μπορούσαν να σχηματιστούν, τόσο από την πλεονάζουσα εφεδρεία, όσο και τους λοιπούς ενήλικες, 4 τάγματα κατά μέσο όρο ανά νομό. Το αποτέλεσμα, σύμφωνα με την εκτίμησή του, θα απέδιδε 56 τάγματα, αριθμό εξαιρετικά μεγάλο, αν σκεφθεί κανείς ότι το καθ' αυτό Πεζικό θα έχει μόλις 10 τάγματα, και η εφεδρεία 14. Είναι σαφές, ότι κινούμενος στο ίδιο πνεύμα με τον Υπλγο Τσιρούλη (του οποίου τις απόψεις αναφέραμε πιο πάνω), ο Αγαλλόπουλος πιστεύει ότι ουσιαστικά όλος ο άρρεν πληθυσμός θα έπρεπε να τελεί υπό τα όπλα.

Παρά τους παραπάνω προβληματισμούς όμως, και τις προτάσεις για ενίσχυση της Εθνοφυλακής, οι οποίοι εν γένει δίνουν την εικόνα ότι αυτή αντιμετωπίζεται από τους γράφοντες ως ένας σημαντικός θεσμός, στο αμέσως επόμενο τεύχος της εφημερίδας “ΟΝΗΣΑΝΔΡΟΣ”, διαβάζοντας ένα σημείωμα σκέψεων και πάλι περί του Στρατού, και μάλιστα περί προβληματισμού σε ότι αφορούσε στο μέγεθος των Ενόπλων Δυνάμεων που θα έπρεπε να συντηρεί το ελληνικό κράτος, θα βρούμε μια μάλλον αποκαρδιωτική αναφορά στην λειτουργία της Εθνοφυλακής:

“Απέχωμεν ν' αντικρούσομεν την ετέραν γνώμην, ότι η Εθνοφυλακή δύναται εν πάσει περιπτώσει να έλθη εις ενίσχυσιν του μονίμου στρατού ή της χωροφυλακής. Άλλοι

προ ημών κατέδειξαν τους λόγους, δι ους η Εθνοφυλακή φειδωλάς μας αφήνει της υπάρξεώς της αναμνήσεις”.

Από το απόσπασμα αυτό, καταλαβαίνουμε ότι ο θεσμός τελικά, αντιμετωπιζόταν με επιφύλαξη ως προς την αποτελεσματικότητά του. Και αυτό είναι μια λογική συνέπεια της κατάστασης που επικρατούσε τότε στο Ελληνικό Κράτος. Το φαινόμενο της Ληστείας, δηλαδή η κυριαρχία ειδικά στις ορεινές και δυσπρόσιτες περιοχές ένοπλων, ουσιαστικά ανταρτικών σωμάτων, περιόριζε την κρατική εξουσία είτε στις πόλεις, είτε στα πιο πεδινά μέρη, όπου η ύπαρξη τακτικών δυνάμεων στρατού ή Χωροφυλακής ήταν δυνατή. Η υπόλοιπη ύπαιθρος ήταν ουσιαστικά ανεξέλεγκτη. Σε κάθε περίπτωση, ήταν εξαιρετικά δύσκολο για τους Εθνοφύλακες, οι οποίοι ήταν απλοί καθημερινοί άνθρωποι, να καταδιώξουν τους ληστές, οι οποίοι ήταν άτομα σκληραγωγημένα, και εθισμένα στο έγκλημα. Αποτέλεσμα ήταν η Εθνοφυλακή να εμφανίζεται μειωμένης αποτελεσματικότητας, ακόμα και παρά τις όποιες στιγμές ουσιαστικής συνδρομής της στην αντιμετώπιση της ληστείας ή τυχόν ταραχών.

Την όλη κατάσταση επιβάρυνε το κλίμα της έντονης αντιδικίας που επικρατούσε στην πολιτική ζωή, δεδομένου ότι μεγάλα τμήματα του πληθυσμού, ειδικά από τους πτωχότερους πολίτες, ήταν έντονα δυσαρεστημένα, με αποτέλεσμα να μην διάκεινται ευμενώς προς τις κρατικές αρχές. Είναι άλλωστε αναμφισβήτητο ότι γενικά οι ληστές θεωρούνταν ήρωες, κάτι σαν εκδικητές του απλού λαού, τύγχαναν δε προστασίας και υποστήριξης από σοβαρά τμήματα του πληθυσμού, πολλάκις δε είχαν και δεσμούς προστασίας και συναλλαγής με μέρος του πολιτικού προσωπικού της χώρας. Τα δεδομένα αυτά αποτελούσαν ανασταλτικό παράγοντα στην κατάταξη απλών πολιτών στις τάξεις της Εθνοφυλακής, απέτρεπαν δε ακόμη και αυτούς τους επαγγελματίες στρατιωτικούς που ήταν διοικητές των τμημάτων Εθνοφυλακής από του να είναι ιδιαίτερα τολμηροί, άρα και αποτελεσματικοί στην καταδίωξη των ληστών. Εννοείται πως η εικόνα αυτή, απαξίωνε τον θεσμό στα μάτια της κοινής γνώμης. Παρά ταύτα, η Εθνοφυλακή τελικά έπαιξε σημαντικό ρόλο, σωτήριο θα μπορούσε να τον χαρακτηρίσει κάποιος, στον άτυπο εμφύλιο, κατά το διάστημα της “Μεσοβασιλείας”, δηλαδή κατά το χρονικό διάστημα από την έξωση του Όθωνα, μέχρι την ανάληψη της εξουσίας από τον Γεώργιο τον Α’.

Μάλιστα, αξίζει να σημειωθεί ότι τα ανωτέρω σημειώματα στην εφημερίδα “ΟΝΗΣΙΛΟΣ” απέχουν χρονικά περί τα δύο χρόνια από τα αιματηρά περιστατικά του έτους 1863, κατά τα οποία το κέντρο της Αθήνας μετατράπηκε σε πεδίο μάχης των δύο αντιμαχόμενων πολιτικών παρατάξεων, και τα οποία εξέθεσαν διεθνώς το νεοσύστατο ελληνικό κράτος. Τα γεγονότα αυτά αξίζει να παρατεθούν εν συντομία παρακάτω, λόγω του γεγονότος ότι τα τμήματα της Εθνοφυλακής, έστω και με καθυστέρηση έπαιξαν σημαντικό ρόλο τελικά στην αποκατάσταση της τάξης.

Τα γεγονότα της Μεσοβασιλείας, οι ταραχές και ο ρόλος της Εθνοφυλακής.

Κατά το έτος 1862 εξεγέρσεις σημειώθηκαν σε μεγάλο τμήμα της επικράτειας του ελληνικού κράτους, οι οποίες εν τέλει οδήγησαν στην έξωση του βασιλέως Όθωνα. Η πρώτη τέτοια εξέγερση σημειώθηκε στο Ναύπλιο, την 1 Φεβ του 1862. Η εξέγερση αυτή κατεστάλη, όπως και η αντίστοιχη της Σύρου, με αποτέλεσμα να επικρατήσει πρόσκαιρα ηρεμία. Κατά το διάστημα αυτό ο Όθωνας ξεκίνησε περιοδεία ανά την επικράτεια, με σκοπό την συμφιλίωση. Τελικά όμως, στις 4 Οκτ 1862 εκδηλώθηκε επαναστατικό κίνημα στην Βόνιτσα της Αιτωλοακαρνανίας, και μετά από την εξέγερση και άλλων περιοχών (Αργίριο, Ναύπακτος, Πάτρα, Κόρινθος, Μέγαρα), τελικά στις 10 Οκτ 1862 εξεγέρθηκε και η Αθήνα. Στις 11 Οκτ 1862, η πρωτεύουσα βρισκόταν υπό τον έλεγχο στρατιωτικής κυβέρνησης, με αρχηγό τον Δημήτριο Βούλγαρη. Κατόπιν αυτών των εξελίξεων, ο

βασιλεύς Όθωνας, έχοντας βρεθεί προ τετελεσμένων, αποφάσισε να παραιτηθεί του θρόνου, και ανεχώρησε εκτός Ελλάδος⁹

Όμως η άμεση και οικειοθελής αποχώρηση του Όθωνα από την εξουσία, άφησε απλήρωτο κενό, το οποίο δεν καλύφθηκε επαρκώς ούτε μετά τις εκλογές του Νοεμβρίου του 1862. Κατά το διάστημα που ακολούθησε η πρωτεύουσα Αθήνα βυθίστηκε σε εμφυλιοπολεμικό χάος, ειδικά κατά τα γεγονότα του Ιουνίου 1863, τα οποία προέκυψαν ως άμεση συνέπεια της εκδήλωσης πραξικοπήματος από πλευράς του Δημητρίου Βούλγαρη, για την κατάληψη της εξουσίας. Άλλωστε, ήδη από τον Οκτώβριο του 1862, είχαν σημειωθεί σοβαρές συγκρούσεις και λεηλασίες, τόσο σε Αθήνα όσο και σε Πειραιά, με αποτέλεσμα να υπάρξει πρωτοβουλία εκ μέρους των τότε Δημάρχων Αθήνας και Πειραιά, Εμμανουήλ Κουτσικάρη και Λουκά Ράλλη αντίστοιχα, ώστε να τους ανατεθεί η ευθύνη δημιουργίας τμημάτων Εθνοφυλακής στα όρια των δήμων τους, προκειμένου για την τήρηση της τάξης. Η πρωτοβουλία αυτή ήταν σύμφωνη με το ισχύον νομικό πλαίσιο, το οποίο όπως προαναφέρθηκε είχε διαμορφωθεί με το Β Διάταγμα του 1843, και σύμφωνα με το οποίο οι κατά τόπους δήμαρχοι ήταν υπεύθυνοι για την στρατολόγηση και συγκρότηση των τμημάτων Εθνοφυλακής. Πράγματι, κατόπιν αδείας εκ μέρους του προσωρινώς ασκούντος την εξουσία Δημ Βούλγαρη, οι δύο δήμαρχοι προχώρησαν στην προκήρυξη της συγκρότησης τμημάτων Εθνοφυλάκων στους δύο δήμους, κάτι που αποδείχθηκε πραγματικά σωτήριο κατά τα γεγονότα του επομένου έτους. Η άδεια δόθηκε από την προσωρινή κυβέρνηση Βούλγαρη, διότι το κύρος και η ηθική δύναμη επιβολής των δύο δημάρχων στην τοπική κοινωνία ήταν γνωστή. Μάλιστα αναφέρεται σε πηγές της εποχής ότι ειδικά στον Πειραιά, όπου το προσωπικό κύρος του δημάρχου Λουκά Ράλλη ήταν ευρέως αποδεκτό, η κατάταξη στις τάξεις της Εθνοφυλακής ήταν αθρόα, με πληθώρα ενθουσιωδών νέων να προσέρχονται ασμένως. Πράγματι δε, ο Πειραιάς έμεινε απολύτως ήσυχος και εκτός συγκρούσεων, κάτι που δεν συνέβη με την Αθήνα¹⁰.

Άξιοι μνείας είναι και το γεγονός ότι στις 8 Δεκεμβρίου του 1862 συγκροτήθηκε, με απόφαση της τότε προσωρινής κυβέρνησης, και η περίφημη “Πανεπιστημιακή Φάλαγγα”, δηλαδή ένα τμήμα Εθνοφυλακής που αποτελούνταν από φοιτητές του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου. Η συγκρότηση του εν λόγω τμήματος συνέβη κατά προτροπή του τότε πρυτάνεως του ΕΚΠΑ Κωνσταντίνου Φρεαρίτη, σύμφωνα δε με το ΚΒ΄ ψήφισμα της Β΄ Εθνικής συνέλευσης η Πανεπιστημιακή φάλαγγα συγκροτήθηκε ως μέρος της τότε εθνοφυλακής και ο αρχηγός της θα εκλέγονταν με ψηφοφορία από τους αξιωματικούς και φοιτητές της φάλαγγας. Στη φάλαγγα έσπευσαν αρχικά να καταταγούν αρκετά μεγάλος αριθμός φοιτητών (σύμφωνα με τις πηγές 612 άτομα), οι οποίοι οργανώθηκαν σε 5 λόχους των 120 ατόμων. Επικεφαλής τέθηκε ο αξιωματικός του πεζικού Ιωάννης Ζουμπούλης. Καθήκοντα διοικητών λόχων ανέλαβαν καθηγητές του Πανεπιστημίου, εν συνεχεία δε, και λόγω της αθρόας προσέλευσης και άλλων εθελοντών φοιτητών, σχηματίστηκε και έκτος λόχος, με την συνολική δύναμη να ανέρχεται πλέον σε 840 ένοπλους φοιτητές¹¹.

Ο δε οπλισμός τους είχε δωρηθεί από τον Δ. Βερναρδάκη, οι δε δαπάνες εξάρτυσης, στρατωνισμού και συσσιτίων είχαν αναληφθεί από το ταμείο του Πανεπιστημίου. Η φάλαγγα αυτή ανέλαβε την ένοπλη φρούρηση της πόλης της Αθήνας και ειδικότερα των Υπουργείων και λοιπών δημοσίων καταστημάτων καθώς και του κτιρίου του Βαρβακείου Γυμνασίου όπου στεγαζόταν η Εθνοσυνέλευση (περιοχή σημερινής Βαρβακείου Αγοράς). Όταν μετά την ανάληψη της διακυβέρνησης από τον Βασιλέα Γεώργιο Α' αποκαταστάθηκε η τάξη, η φάλαγγα αυτή διαλύθηκε, έχοντας όμως παίξει σημαντικό ρόλο στην διαφύλαξη της τάξης κατά το χρονικό διάστημα ύπαρξής της.

9 http://armyold.army.gr/default.php?pname=ellinikos_Stratos_apo_1864_eos&la=1

10 http://pireorama.blogspot.gr/2015/08/blog-post_25.html

11 https://el.wikipedia.org/wiki/Πανεπιστημιακή_φάλαγγα

<http://www.kathimerini.gr/907241/article/epikairothta/ellada/h-istorikh-diadromh-180-etwn-toy-ekpa>

Τα γεγονότα Φεβρουαρίου-Ιουνίου 1863 και η δράση της Εθνοφυλακής σε αυτά.

Μετά τις εκλογές του Νοεμβρίου 1862, και την συγκρότηση σε σώμα της Εθνοσυνέλευσης τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους, ο προαναφερθείς Δημ Βούλγαρης συν τω χρόνω διαπίστωνε ότι η πολιτική του επιρροή δεν ήταν αυτή που ο ίδιος ανέμενε. Γι' αυτό τον λόγο, και προκειμένου να βρίσκεται στην εξουσία εν όψει της έλευσης του νέου Μονάρχου, Γεωργίου του Α', προκάλεσε τον Φεβρουάριο του 1863 επεισόδια¹², με σκοπό την αποσταθεροποίηση της προσωρινής κυβέρνησης και την ανάθεση της πρωθυπουργίας σε αυτόν. Τότε για πρώτη φορά, ανέλαβαν δράση τα νεοσχηματισθέντα τμήματα της Εθνοφυλακής Αθηνών, επικουρικά σε αυτό το στάδιο, των δυνάμεων του τακτικού στρατού και της Χωροφυλακής, αφού εκλήθησαν προς τούτο με διάταγμα της κυβέρνησης Μωραϊτίνη, η οποία ανέλαβε προσωρινά την διακυβέρνηση. Μάλιστα, στην Κυβέρνηση Βάλβη¹³ που σχηματίστηκε στις 9 Φεβρουαρίου 1863, ως Υπουργός Στρατιωτικών διορίστηκε ο εκτελών χρέη Αρχηγού της Εθνοφυλακής αντιστράτηγος Λεωνίδα Σμόλεντς (ή Σμολένσκις, πατέρας του μετέπειτα ήρωα του πολέμου του 1897)¹⁴.

Η προσπάθεια Βούλγαρη απέτυχε, ο ίδιος όμως δεν πτοήθηκε, και τον επόμενο Ιούνιο προέβη σε νέα απόπειρα πραξικοπήματος, πολύ πιο οργανωμένη αυτή την φορά¹⁵. Συγκεκριμένα η πολιτική παράταξή του αποδύθηκε σε έναν αγώνα διάβρωσης τόσο του τακτικού στρατού, όσο και της Χωροφυλακής. Αποτέλεσμα ήταν, όταν τον Ιούνιο εμφανίσθηκαν στην Αθήνα ομάδες ληστών, τους οποίους είχε προσκαλέσει ο Βούλγαρης με σκοπό την πρόκληση αποσταθεροποίησης, τόσο τμήματα τακτικού στρατού, όσο και Χωροφυλακής, να στασιάσουν κατά τις κυβερνήσεις, και να αποδυσθούν σε προσπάθεια κατάλυσης δια των όπλων της τάξης. Συγκεκριμένα, τμήματα των επαναστατών, αποτελούμενα τόσο από άτακτα τμήματα ένοπλων πολιτών και ληστανταρτών, όσο και από στασιάντα στρατιωτικά τμήματα, επιτέθηκαν προς κατάληψη των τότε Ανακτόρων (νυν κτίριο του Κοινοβουλίου επί της πλατείας Συντάγματος).

Ενδεικτικό της καταστάσεως ήταν το γεγονός ότι μεταξύ των εχόντων στασιάσει τμημάτων συμπεριλαμβανόταν και το επίλεκτο 6ο Τάγμα Ακροβολιστών, καθώς και τμήματα πυροβολικού. Συνολικά η πλευρά Βούλγαρη αριθμούσε περί τους 1000 ενόπλους, ενώ η κυβερνητική πλευρά 600. Επικεφαλής των κυβερνητικών ετέθη ο Συνταγματάρχης Πάνος Κορωναίος.

Η προσπάθεια των οπαδών του Βούλγαρη απέτυχε, λόγω κυρίως της επιδειχθείσας γενναιότητας του Αριστείδη Κανάρη, γιού του ήρωα της Ελληνικής Επανάστασης Κων/νου Κανάρη, ο οποίος είχε αναλάβει την άμυνα του ανακτορικού συγκροτήματος, ο οποίος και έπεσε νεκρός κατά την επακολουθήσασα μάχη. Αποτέλεσμα αυτής της αποτυχίας ήταν οι οπαδοί του Βούλγαρη να υποχωρήσουν και να οχυρωθούν στο κτίριο της Εθνικής Τράπεζας στην σημερινή πλατεία Κοτζιά (τότε πλατεία Λουδοβίκου). Από τη χρονική αυτή στιγμή και μετά, η πρωτοβουλία πέρασε στους κυβερνητικούς. Ήδη, χάρη στην προαναφερθείσα Πανεπιστημιακή Φάλαγγα, τόσο όλα τα κτίρια των Υπουργείων, όσο και το κτίριο της Εθνοσυνέλευσης είχαν παραμείνει αλώβητα. Με τον περιορισμό των οπαδών του Βούλγαρη στην περιοχή της Ομόνοιας, οι αθηναίοι πολίτες αναθάρρησαν, πληθώρα δε Εθνοφυλάκων έσπευσαν να πυκνώσουν τις τάξεις των κυβερνητικών. Πράγματι, η συμβολή τους υπήρξε καθοριστική, αφού με την βοήθειά τους ανακτήθηκε ο έλεγχος της πόλης, αμέσως δε προχώρησαν στην δημιουργία οδοφραγμάτων, με τα οποία

12 <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%B5%CE%B2%CF%81%CE%BF%CF%85%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CE%AC>

13 https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%85%CE%B2%CE%AD%CF%81%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B7_%CE%96%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CE%B2%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%92%CE%AC%CE%BB%CE%B2%CE%B7_1863

14 https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9B%CE%B5%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B4%CE%B1%CF%82_%CE%A3%CE%BC%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BD%CF%84%CF%82

15 <https://argolikivivliothiki.gr/2012/11/11/ioyniana/>

περικυκλώθηκαν και απομονώθηκαν οι επαναστάτες, εμποδίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο, τόσο την αναπλήρωση των απωλειών τους, όσο και τον ανεφοδιασμό τους.

Η απομόνωση των επαναστατών, επέτρεψε στα κυβερνητικά στρατεύματα να ανασυγκροτηθούν ανενόχλητα, και να καταλάβουν δεσπτόζουσες θέσεις στην περιοχή του Λυκαβηττού, όπου έταξαν τα πυροβόλα τους, εν συνεχεία δε εξαπέλυσαν αντεπίθεση κατά των επαναστατών. Οι σφοδρές μάχες που διεξήχθησαν μεταξύ των αντιπάλων, είχαν σαν αποτέλεσμα την ήττα των οπαδών του Βούλγαρη, και την κατάληψη του ορμητηρίου τους, δηλ του κτιρίου της Εθν Τράπεζας, διασώζοντας παράλληλα το απόθεμα χρυσού του κράτους, το οποίο φυλασσόταν στα υπόγειά του. Άλλωστε, η κλοπή του χρυσού ήταν μια από τις κύριες επιδιώξεις του Δημ Βούλγαρη, η οποία απέτυχε ακριβώς λόγω του γεγονότος ότι οι Αθηναίοι Εθνοφύλακες, μετά από μια αρχική αδράνεια, εν τέλει έσπευσαν μαζικά να ενταχθούν στα οργανικά τους τμήματα και όπως προαναφέρθηκε, επέτυχαν την απομόνωση των επαναστατών.

Σε κάθε περίπτωση, και κρίνοντας εκ των υστέρων την απόδοση των Εθνοφυλάκων στις εμφύλιες διαμάχες του 1863, θα μπορούσε κανείς να διατυπώσει την άποψη ότι η απόδοσή τους μάλλον ήταν ικανοποιητική, παρά τα σχόλια που προαναφέραμε ότι δημοσιεύθηκαν περίπου 2 έτη μετά στον "ΟΝΗΣΑΝΔΡΟ". Και μάλιστα μπορεί να ειπωθεί ότι σε μια περίοδο που το Ελληνικό Κράτος βρισκόταν σε δύσκολη θέση λόγω της ακυβερνησίας, αλλά και από δημοσιονομικής απόψεως δεν εδύνατο να συντηρεί μεγάλη σταθερή στρατιωτική δύναμη, η Εθνοφυλακή έσωσε την κατάσταση, αν ληφθεί υπόψιν και η ανταρσία των θεωρούμενων ως επίλεκτων επαγγελματικών στρατιωτικών τμημάτων (τμήματα Χωροφυλακής και 6ο Τάγμα Ακροβολιστών).

Στην ανωτέρω εικόνα βλέπουμε δύο αξιωματικούς ανήκοντες στην Εθνοφυλακή. Συγκεκριμένα ο αριστερά είναι βαθμού Συνταγματάρχου (πιθανώς απεικονίζεται ο Διοικητής της Εθνοφυλακής του Πειραιά), και δεξιά αξιωματικός, βαθμού Λοχαγού, εκ

στολή του Λοχαγού της Εθνοφυλακής Π. Παπαγεωργακόπουλου (από τις συλλογές του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου της Αθήνας, Μέγαρο Παλαιάς Βουλής).

Πηγή:<http://www.nhmuseum.gr/el/syilloges/>

των αξιωματικών της Πανεπιστημιακής φάλαγγας.

Χαρακτηριστικό των στολών είναι ότι υιοθετούν τα χρώματα του Γαλλικού Πεζικού (αφού καθ' όλη την περίοδο του Όθωνα, ο ελληνικός στρατός ακολουθούσε το Γαλλικό πρότυπο, δεδομένου ότι η Βαυαρία ήταν προνομιακή σύμμαχος της Γαλλίας).

Πηγή: By Panos Aravantinos (1886-1930) - Ελλ. Στρατός. Εκδ. Αφών Γ. Ασπιώτη, Κέρκυρα, <https://commons.wikimedia.org/index>.

[mesa-stis-sylloges-tou-mouseiou/?page=482#](https://www.mesa-stis-sylloges-tou-mouseiou/?page=482#)

Διά Βασ. Διατάγματος ἐκοινοποιήθη ἡμῖν σήμερον ὅτι ἡ ἡλικία τῶν εἰς τὴν μεταβατικὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐθνοφυλακῆς καλουμένων ὀπλιτῶν παρατείνεται μέχρι τοῦ 40οῦ ἔτους καὶ ἡ ὑπηρεσία αὐτῶν θεωρεῖται στρατιωτικὴ, θέλουσι δὲ ἀπολαμβάνει πάντες τακτικὴν μισθοδοσίαν καὶ σιτηρέσιον. Μετὰ τοῦ διορισθέντος ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐθνοφυλακῆς τοῦ δήμου Πειραιέων ἀντισυνταγματάρχου κ. Ι. Ζυμβρακάκη θέλομεν ἐκδώσει ἀμέσως τὴν εἰς τὰ ὄπλα πρόσκλησιν τῶν ἐθνοφυλάκων.

ΠΙΡΕΟΡΑΜΑ (Ἐκ τοῦ Δημαρχείου).

«Προσωρινὴ Κυβέρνησις.
»Κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ Συμβουλίου τῶν Ὑπουργῶν τῆς Ἐπικρατείας, ἐγκρίνομεν νὰ ἐφαρμοσθῆ τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 τῆς 12ης λήγοντος, ψήφισμα περὶ προσωρινῆς συστάσεως τῆς Ἐθνοφυλακῆς τοῦ Δήμου Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, ἐξ ἐθελοντῶν καὶ ἐν πάσαις ταῖς πρωτεύουσαις τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους.
»Οἱ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ Στρατιωτικῶν ὑπουργοὶ θέλουσι ἐκτελέσει τὸ παρὸν ψήφισμα.
ΠΙΡΕΟΡΑΜΑ
Ἐν Ἀθήναις τῇ 25ῃ Ὀκτωβρίου 1862.
Ἡ προσωρινὴ Κυβέρνησις:
Δ. Γ. Βούλγαρης (Πρόεδρος),
Κωνστ. Κανάρης, Μπενιζέλος
Ροῦφος. Οἱ ὑπουργοί: Θρ. Α.
Ζαΐμης (Ἐσωτερικῶν), Λ.
Μαυρομιχάλης (Στρατιωτικῶν).

Ρύθμιση θεμάτων της Εθνοφυλακής του Πειραιά-Διορισμός ως επικεφαλής του Ανχη (ΠΖ) Ζυμβρακάκη.

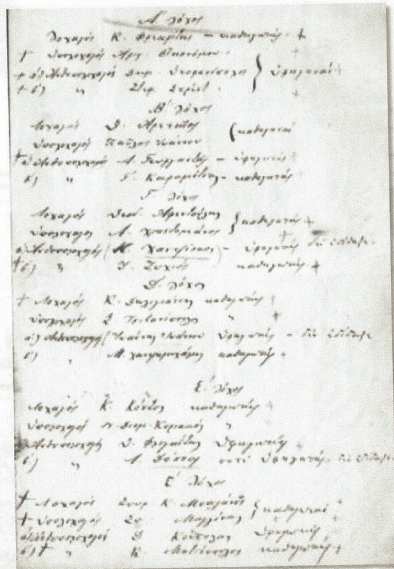
Πηγή:http://pireorama.blogspot.gr/2015/08/blog-post_25.html

Σύσταση Εθνοφυλακής Δήμου Πειραιῶς. 25 Οκτωβρίου 1862.

Πηγή:http://pireorama.blogspot.gr/2015/08/blog-post_25.html

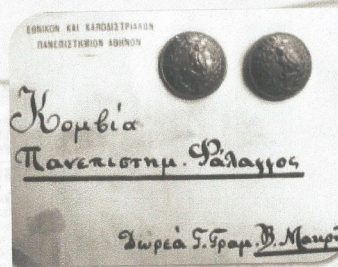
Φοιτητικές Κινητοποιήσεις

Η Πανεπιστημιακή Φάλαγγα

Λίστα λόγων της Πανεπιστημιακής Φάλαγγας με τα ονόματα καθηγητών που συμμετείχαν σ' αυτούς.

Σημείωση: Η Πανεπιστημιακή Φάλαγγα αποτέλεσε το πρώτο οργανωμένο ένοπλο σώμα φοιτητών, τμήμα της Εθνοφυλακής που συγκροτήθηκε στα τέλη του 1862, με σκοπό την αποφυγή ταραχών και την προστασία της πόλης και των πολιτών από την αναρχία που θα μπορούσε να κορυφωθεί μετά την έξωση του Όθωνα.

Οι αλλαγές του 1867

Η αποτίμηση της απόδοσης της Εθνοφυλακής, αλλά και οι ατέλειες που εντοπίστηκαν κατ' αυτήν, όπως είναι φυσικό να παρουσιασθούν κατά την εμπλοκή ενός στρατιωτικού τμήματος σε ένοπλο αγώνα, οδήγησαν την Ελληνική Πολιτεία σε μια πρώτη προσπάθεια ρύθμισης του πλαισίου λειτουργίας του θεσμού, με την έκδοση νέου ειδικού νόμου (Ν. ΡΠΘ/4-3-1867, ΦΕΚ 15 τΑ, της 11-3-1867). Με αυτόν τον νόμο επέρχονταν οι παρακάτω τροποποιήσεις:

Ως Εθνοφύλακες εκαλούντο πλέον να καταταγούν άπαντες οι άρρενες πολίτες από την ηλικία του 18ου έως και του 50ου έτους της ηλικίας.

Η Εθνοφυλακή χωριζόταν σε Ενεργό, στην οποία εντάσσονταν όσοι είχαν ηλικία από 21 έως και 40 ετών, και σε Διαθέσιμη στην οποία εντάσσονταν οι έχοντες ηλικία από 10 εως και 20, και από 41 έως και 50 ετών.

Η διαφορά της Ενεργού από την Διαθέσιμη Εθνοφυλακή ήταν η εξής:

Οι Ενεργοί με ηλικία από 20 έως 30 και οι Διαθέσιμοι ηλικίας από 18 έως 20 υποχρεούνταν να συμμετέχουν σε όλες τις τακτικές ασκήσεις που διεξήγαγε ο Στρατός. Μάλιστα εντασσόντουσαν στα ίδια τμήματα κατά τις ασκήσεις αυτές.

Οι υπόλοιποι Ενεργοί (δηλαδή με ηλικία από 31 έως 40) υποχρεούνταν σε συμμετοχή 20 φορές τον χρόνο, ενώ οι υπόλοιποι Διαθέσιμοι (δηλαδή με ηλικία από 41 έως 50) σε 6 φορές τον χρόνο.

Μάλιστα, στον νόμο αναφέρεται ότι κατόπιν απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, ήταν δυνατός ο καθορισμός της συμμετοχής της μεν πρώτης κατηγορίας (Ενεργοί και Διαθέσιμοι από 18 έως και 30 ετών) σε ασκήσεις του Ενεργού Στρατού, μια ή

δύο φορές κατ' έτος και μέχρι 20 ημέρες σε χρονική διάρκεια, ενώ των υπολοίπων κατηγοριών μέχρι 10 ημέρες. Αυτή η πρόβλεψη προφανώς ίσχυε με την προοπτική της πλήρους ένταξης των Εθνοφυλάκων στην στρατιωτική οργάνωση του Στρατού, μέσω της συμμετοχής σε μείζονες ασκήσεις αυτού (αντίστοιχες των σημερινών ΤΑΜΣ "Παρμενίων"). Αξίζει εδώ να σημειωθεί, ότι υπεύθυνος για το θέμα Υπουργός, είναι ο επί των Εσωτερικών. Καταδεικνύεται δηλαδή το γεγονός ότι η Εθνοφυλακή εντάσσεται πλήρως στην σφαίρα της λειτουργίας των τοπικών κοινωνιών, εκφεύγει δε της αρμοδιότητας του Υπουργείου Στρατιωτικών ακριβώς λόγω αυτής της ιδιαιτερότητάς της.

Τέλος, στον νόμο προβλέπονται αυστηρότατες ποινές για όσους δεν ανταποκριθούν στην υποχρέωση στράτευσης στην Εθνοφυλακή. Συγκεκριμένα, προβλέπεται πρόστιμο από 3 έως και 30 δραχμές. Πρόστιμο επιβαλλόταν επί δύο συνεχόμενες φορές, την δε τρίτη φορά επιβαλλόταν ποινή κρατήσεως, στην περίπτωση δε Αζκού ή Υπξκου, η επιβολή της ποινής συνεπαγόταν και έκπτωση από τον βαθμό του. Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι θεσπίζεται ένα αρκετά αυστηρό πλαίσιο ποινών, γεγονός ενδεικτικό της σημασίας που αποδίδει το σύστημα της Ελληνικής Πολιτείας στην εύρυθμη λειτουργία του.

Η στρατιωτική μεταρρύθμιση των ετών 1876-1878

Κατά το έτος 1876, κηρύχθηκε πόλεμος μεταξύ της Ρωσικής και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η τότε ελληνική κυβέρνηση, διαβλέποντας πιθανή αλλαγή συνόρων στην Βαλκανική δια της απόσπασης τουρκικών εδαφών, αφού η ήττα των Οθωμανών προβλεπόταν ως σίγουρη, αποφάσισε την υιοθέτηση μεταρρυθμίσεων στον τομέα των Ενόπλων Δυνάμεων, ώστε να μπορούσε να ανταποκριθεί σε ενδεχόμενες πολεμικές καταστάσεις. Η μεταρρυθμιστική πρωτοβουλία εκδηλώθηκε μέσω της κατάρτισης νέου Οργανισμού του Ελληνικού Στρατού, ο οποίος καθιερώθηκε με νόμο.

Ο νόμος αυτός ήταν ο ΦΠΘ/24-12-1876 (ΦΕΚ 59 της 31-12-1876), και με αυτόν επήλθε μια σημαντικότερη αλλαγή στον θεσμό της Εθνοφυλακής. Πλέον αυτή αποτελούνταν από την Εθνοφρουρά και την εφεδρεία της Εθνοφρουράς. Οι επιμέρους νέες ρυθμίσεις του θεσμού, έχουν όπως παρακάτω:

Άπαντες οι Εθνοφύλακες ηλικίας από 19 έως 30 ετών ανήκαν παράλληλα στην "δευτέρα τάξη" της εφεδρείας του Ενεργού Στρατού. Οι Εθνοφύλακες από 31 έως 40 ετών, ανήκουν μόνο στην Εθνοφυλακή, ενώ οι ηλικίας από 41 έως 50 ανήκουν στην εφεδρεία της Εθνοφρουράς.

Όλοι όσοι δεν είχαν εγγραφεί μέχρι τότε στα μητρώα της Εθνοφυλακής, υποχρεώνονταν να το πράξουν, μέσα σε διάστημα ενός μηνός από την δημοσίευση του νόμου, επί ποινή στερήσεως των πολιτικών δικαιωμάτων.

Για πρώτη φορά προβλεπόταν απαλλαγή για τους καθηγητές/διδασκάλους αλλά και μαθητές των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, κατά την διάρκεια του εκπαιδευτικού έτους.

Βλέπουμε λοιπόν, ότι αρχίζει να σχηματοποιείται ένα νομοθετικό περιβάλλον παρόμοιο με το σημερινό (αναβολή στράτευσης), αλλά και το πόσο σημαντική απαξία ήθελε να προσδώσει το ελληνικό δικαίικό σύστημα στην αποφυγή ένταξης στην Εθνοφυλακή/Εθνοφρουρά, με την επιβολή της μειωτικής ηθικά ποινής της στερήσεως των πολιτικών δικαιωμάτων, ίσως επηρεασμένα από την αρχαιοελληνική αντίληψη του οπλίτη/πολίτη. Αντίληψη η οποία είχε αναβιώσει στην Ευρώπη μετά τις νέες αντιλήψεις περί κράτους που επικράτησαν σαν συνέπεια της γαλλικής επανάστασης.

Παρά ταύτα, η αλλαγή αυτή είναι δύσκολο να εξηγηθεί για ποιόν λόγο υιοθετήθηκε. Κατά την εκτίμηση του γράφοντος, οι ρυθμίσεις του νόμου του 1867 κάλυπταν όλες τις ανάγκες νομοθετικής κάλυψης του θεσμού. Εν τούτοις, για κάποιον λόγο κρίθηκε σκόπιμο

να επέλθουν μείζονες αλλαγές. Μια πιθανή σκοπιμότητα είναι πως για πρώτη φορά συνειδητοποιήθηκε ότι ο άρρεν πληθυσμός της χώρας υπερπλεόναζε, με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλοί άρρενες πολίτες οι οποίοι κάπως έπρεπε να εξασκηθούν στα όπλα, ώστε σε περίπτωση ανάγκης να δύνανται να κληθούν για κατάταξη στον Ενεργό Στρατό. Ας μην μας διαφεύγει ότι ακόμη δεν είχε καθιερωθεί η υποχρεωτική στρατιωτική θητεία, αλλά βρισκόταν σε ισχύ το σύστημα των κληρωτών οπλιτών, το οποίο είχε καθιερωθεί με τον νόμο “Περί Απογραφικής Στρατολογίας” του 1825, δηλαδή ανδρών σε στρατεύσιμη ηλικία, οι οποίοι επιλέγονταν για στρατιωτική θητεία βάσει κλήρωσης μεταξύ των αναγραφόμενων δημοτών στα μητρώα αρρένων.

Επίσης, η υποχρέωση εγγραφής στα μητρώα της Εθνοφυλακής αποτελούσε προάγγελο της καθιέρωσης της υποχρεωτικής στρατολογίας, η οποία μόλις μετά δύο χρόνια θα καθιερωνόταν (1878).

Τέλος, η μεταφορά των “γηραιότερων” Εθνοφυλάκων στην εφεδρεία της Εθνοφρουράς ίσως ήταν θέμα πρακτικής, αφού οι ηλικίες αυτές (41 έως 50) για την εποχή ήταν αρκετά μεγάλες, όταν το μέσο προσδόκιμο ζωής ήταν τα 50 χρόνια, όπερ σήμαινε ότι από την μέχρι τότε εμπειρία, οι υπόψη Εθνοφύλακες κρίνονταν ως μειωμένης αποδοτικότητας. Σε κάθε περίπτωση, όπως θα φανεί αμέσως παρακάτω ο θεσμός μάλλον “έπεσε θύμα” της πολυνομίας που χαρακτηρίζει το ελληνικό σύστημα Δικαίου.

Και αυτό γιατί ο νέος νόμος ΧΚΔ/22-6-1877 (ΦΕΚ 42/23-6-1877) προβαίνει σε νέες αλλαγές κυρίως σε ότι αφορά στις ηλικίες, ειδικά των καλούμενων για μεταβατική υπηρεσία (δηλαδή για την επάνδρωση αποσπασμάτων καταδίωξης ληστών), αλλά και στις προϋποθέσεις κλήσης για υπηρεσία, θεσπίζοντας ευνοϊκό κριτήριο υπέρ των παντρεμένων, των τριτέκνων και λοιπά. Επίσης αναλύει διεξοδικά τους απαλλασσόμενους οριστικά από την υποχρέωση ένταξης στην Εθνοφυλακή (δημοσίους υπαλλήλους, βουλευτές κλπ). Στην ουσία, καμία σημαντική ρύθμιση δεν αποσκοπεί στην ενίσχυση του θεσμού, αλλά μάλλον ρυθμίζει πιο λεπτομερειακά το πλαίσιο λειτουργίας του θεσμού, σε ότι αφορά στην ένταξη σε αυτόν.

Αξιοπρόσεκτη είναι η ρύθμιση που προβλέπει την οργάνωση εκτέλεσης βολών με οπισθογεμή όπλα. Ας μην ξεχνάμε ότι τα οπισθογεμή όπλα είναι μια τεχνολογική καινοτομία της εποχής, αφού αυτά εμφανίστηκαν στις τελευταίες φάσεις του αμερικανικού εμφυλίου (1864-1865), για δε την ελληνική πραγματικότητα ήταν κάτι καινοφανές. Γι’ αυτό και η Πολιτεία εμφανίζεται να λαμβάνει ειδική μέριμνα για την εξοικείωση των πολιτών με τα καινούργια όπλα. Δίνεται δε η δυνατότητα να προσέλθει για να λάβει μέρος στις βολές οποιοσδήποτε το επιθυμεί, ασχέτως ιδιότητας.

Μόλις ένα οκτάμηνο μετά, θεσπίζεται νέος νόμος, ο ΧΠΒ/24-1-1878 (ΦΕΚ 9/31-1-1878), με τον οποίο ρυθμίζεται πλέον το καθεστώς των αξιωματικών και υπαξιωματικών που ανήκουν στην Εθνοφυλακή. Οι ρυθμίσεις αυτού του νόμου είναι εξαιρετικά σημαντικές, γιατί ρυθμίζουν με επαρκή και λεπτομερειακό τρόπο το ζήτημα των στελεχών που συγκροτούσαν τον κορμό των Μονάδων Εθνοφυλακής. Η αξία των ρυθμίσεων αυτών έγκειται στο ότι θα μπορούσαν να δώσουν λύση και στην σημερινή εποχή. Δεν υπάρχει τίποτα καλύτερο, από το να ανατρέξει η Ελληνική Πολιτεία στην παρελθούσα νομοθεσία. Ας δούμε λοιπόν ποιές είναι αυτές οι ρυθμίσεις:

Κατ’ αρχήν από την διατύπωση του νόμου, καταλαβαίνουμε ότι οι αξιωματικοί της Εθνοφυλακής συγκροτούν ιδιαίτερο σώμα (“διορίζονται”), δηλαδή δεν πρόκειται για απλή τοποθέτηση-μετάθεση κάποιων εν ενεργεία αξιωματικών για την κάλυψη των θέσεων, αλλά για διορισμό. Ως αξιωματικοί λοιπόν, εδύναντο να διοριστούν:

Εν ενεργεία αξιωματικοί

Αξκοί προερχόμενοι από θέσεις ή σώματα τα οποία καταργούνται (δεν προβλεπόταν η μονιμότης στο Δημόσιο, όταν μια θέση ή υπηρεσία καταργείτο, οι στελεχώνοντες την θέση απελύοντο).

Απόστρατοι και παραιτηθέντες, καθώς και μαθητές ή απόφοιτοι των παραγωγικών σχολών.

Κάθε άλλος πολίτης, εφόσον κρινόταν κατάλληλος, με έμφαση στους έχοντες πανεπιστημιακή ή γυμνασιακή ή κάποιας άλλης μορφής κατάρτιση.

Διαπιστώνεται λοιπόν, ότι το Σώμα των Αξιωματικών της Εθνοφυλακής καταρτίζεται με τέτοιο τρόπο, ώστε η στελέχωσή του να είναι κατά το δυνατόν ευχερέστερη, είναι δε ανοικτό σε ότι αφορά στην προέλευση των στελεχούντων αυτό. Η ρύθμιση αυτή είναι αξιοπρόσεκτη, γιατί με αυτήν συσφίγγονταν αφενός οι δεσμοί του θεσμού με τις τοπικές κοινωνίες, αφού το αξίωμα του αξιωματικού ήταν ανοικτό σε κάθε πολίτη, αφετέρου παρείχε την δυνατότητα αξιοποίησης των για οποιοδήποτε λόγω απομακρυνθέντων από το στράτευμα και την ενεργό υπηρεσία, επιτρέποντάς τους κατ' αυτόν τον τρόπο να παραμένουν υπηρεσιακά ενεργοί. Επετύγχανε δηλαδή το τότε στρατιωτικό σύστημα αφενός την προσέλκυση μορφωμένων ή άλλως ικανών πολιτών (ας μην ξεχνάμε ότι σε εκείνες τις εποχές, πολλοί πολίτες είχαν σοβαρή εμπειρία από ένοπλο αγώνα, αφού οι παραδόσεις της ελληνικής επανάστασης, αλλά και ο τρόπος ζωής στην ελληνική ύπαιθρο προϋπέθεταν την γνώση της τέχνης των όπλων και του μαχητή), αλλά και την εκμετάλλευση και κεφαλαιοποίηση της συσσωρευμένης εμπειρίας του κάθε απόστρατου ή εν ενεργεία στρατιωτικού.

Ακόμη σημαντικότερη όμως είναι η πρόβλεψη για τους υπαξιωματικούς. Εδώ, πλην των πρώην υπαξιωματικών του Στρατού, δίνεται η δυνατότητα κατάταξης φοιτητών ή μαθητών Γυμνασίου ή κάθε άλλου πολίτη, αφού αυτοί επιτύχουν στις εξετάσεις! Δηλαδή, καθιερώνεται σύστημα διεξαγωγής εξετάσεων, ρύθμιση πρωτοποριακή, ενδεικτική της σημασίας που απέδιδε το στρατιωτικό σύστημα στην ποιοτική στελέχωση του Σώματος των υπαξιωματικών.

Η καθιέρωση της καθολικής υποχρεωτικής στρατολογίας των Ελλήνων και το “τέλος” της Εθνοφυλακής

Παρά την εντός διετίας λεπτομερέστατη νομοθετικά ρύθμιση του καθεστώτος λειτουργίας της Εθνοφυλακής, με 3 ξεχωριστά νομοθετήματα, εντούτοις αυτή καταργείται “σιωπηρώς” με τον νόμο ΨΙΣ' /27-11-1878 (ΦΕΚ 69/4-12-1878), υποκαθίσταται δε πλέον από την Εθνοφρουρά. Με τον ίδιο νόμο καθιερώθηκε για πρώτη φορά η υποχρεωτική στράτευση όλων των ανδρών, με χρονική διάρκεια της θητείας τα τρία χρόνια. Σύμφωνα λοιπόν με τον νόμο αυτόν, κάθε άρρεν πολίτης υποχρεούτο σε 3ετή στρατιωτική θητεία στον Ενεργό Στρατό, 6ετή παραμονή στις τάξεις της Εφεδρείας, και εν συνεχεία σε δεκαετή υποχρέωση υπηρεσίας στην Εθνοφρουρά. Εν συνεχεία, το 1884 η θητεία στην Εθνοφρουρά μειώθηκε στα 8 χρόνια. Παρά ταύτα για κάποιο λόγο, η Εθνοφρουρά δεν εμφανίζεται πλέον σε οποιοδήποτε νομοθετικό κείμενο, ούτε αναφέρεται κάποια δραστηριότητα στην οποία έστω και απλώς να συμμετείχε. Πράγματι λοιπόν, η Εθνοφυλακή/Εθνοφρουρά απουσιάζει πλήρως, επί 66 χρόνια, κατά τη διάρκεια όλων των υπόλοιπων ιστορικών περιόδων μέχρι το 1944.

Σύμφωνα με κάποιες πηγές, αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι με την πλήρη στρατολόγηση απάντων των αρρένων πολιτών για 3ετή θητεία, και δη σε νεαρά ηλικία, δεν υπήρχε πλέον ανάγκη για την Εθνοφυλακή, αφού και οι Μονάδες του Ενεργού Στρατού αυξήθηκαν, αλλά και πλέον ολόκληρος ο αντρικός πληθυσμός εκπαιδευόταν στα όπλα. Το

γεγονός αυτό ξενίζει ακόμη περισσότερο, αν σκεφτεί κανείς ότι η λειτουργία της είχε ρυθμισθεί λεπτομερέστατα με 3 διαφορετικά νομοθετήματα μέσα σε διάστημα 2 χρόνων. Ίσως αρχικά δεν ήταν στις προθέσεις της τότε Ελληνικής Πολιτείας η καθιέρωση της υποχρεωτικής θητείας, κάτι το οποίο προέκυψε στην συνέχεια, κυρίως λόγω των διεθνών εξελίξεων (Ρωσο-τουρκικός πόλεμος 1876-1878 και συνεπακόλουθο Συνέδριο του Βερολίνου του 1878, κατόπιν του οποίου προσαρτήθηκαν στην Ελλάδα οι περιοχές της Θεσσαλίας και της Άρτας). Την αυτή τύχη προφανώς είχε και το Σώμα της Οροφυλακής, το οποίο είχε ιδρυθεί το 1838, με αποστολή την φύλαξη των συνόρων, την οποία προφανώς πλέον ανέλαβε ο Ενεργός Στρατός. Σε κάθε περίπτωση, χρειάστηκε να περάσουν 66 χρόνια, μέχρι η Ελληνική Πολιτεία να θυμηθεί εκ νέου τον θεσμό και να τον λειτουργήσει κάτω από καταστάσεις έσχατης ανάγκης.

Η Συνθήκη Χάγη IV και η διεθνής αναγνώριση των δυνάμεων Εθνοφυλακής

Όμως ο νόμος ΨΙΣ¹⁶, ακόμη και παρά το ότι κατήργησε τον θεσμό, εντούτοις περιέχει μια πολύ σημαντική διάταξη, στην οποία αναφέρεται ρητά, ότι κάθε ένοπλο σώμα αναγνωρίζεται πλέον ως τμήμα του Ενεργού Στρατού, και εντάσσεται σε αυτόν. Η διάταξη αυτή είναι πολύ σημαντική, διότι απηχεί την επίδραση στην εσωτερική έννομη τάξη του Ελληνικού Κράτους, του υπό διαμόρφωση τότε Διεθνούς Δικαίου του Πολέμου. Πράγματι, με την Συνθήκη Χάγη IV¹⁶, η οποία υπογράφηκε στις 18 Οκτωβρίου του 1907, αναγνωρίζεται στα τμήματα της Εθνοφυλακής το καθεστώς του εμπόλεμου, εφόσον αυτά πληρούν ορισμένα κριτήρια. Συγκεκριμένα προβλεπόταν ότι ένα τμήμα για να αναγνωριστεί ως εμπόλεμο, και να τύχει της προστασίας του Δικαίου του Πολέμου, θα έπρεπε:

Να διοικείται από πρόσωπο υπεύθυνο για τις πράξεις των υφισταμένων του.

Τα μέλη του να φέρουν κατάλληλο έμβλημα ευκρινές ακόμη και από απόσταση.

Τα μέλη του να φέρουν τα όπλα φανερά.

Να διεξάγει τις επιχειρήσεις του σύμφωνα με τα έθιμα και τους νόμους του πολέμου.

Αν ληφθεί υπόψη το γεγονός, ότι οι διάφορες ζυμώσεις μεταξύ των κρατών, που τελικά οδηγούν σε Διεθνείς Συνθήκες, διαρκούν για σημαντικό χρονικό διάστημα, καταλαβαίνουμε ότι η τότε Ελληνική Πολιτεία παρακολουθούσε και ήταν αρκετά ενήμερη των διεθνών εξελίξεων, με αποτέλεσμα να έχει ήδη ρυθμίσει το ζήτημα της υπαγωγής της Εθνοφυλακής/Εθνοφρουράς, ως οργανικού τμήματος του Στρατού Ξηράς.

Οι συμβατικές προβλέψεις της Συνθήκης Χάγη IV έπαιξαν σημαντικό ρόλο κατά την διάρκεια του επερχόμενου Α' ΠΠ, κατά την διάρκεια του οποίου υπήρξε εκτεταμένη εμπλοκή δυνάμεων Εθνοφυλακής των εμπόλεμων. Βοήθησαν δε είτε στην προστασία τέτοιων τμημάτων από αντεκδικήσεις των προελαυνόντων στρατευμάτων, είτε στην τεκμηρίωση και καταγγελία τυχόν ακροτήτων εκ μέρους στρατευμάτων κατοχής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η βελγική Εθνοφυλακή, η οποία αποτελούνταν από εξαιρετικούς σκοπευτές (αφού οι Βέλγοι ήταν εξαιρετικοί κυνηγοί), οι οποίοι, δρώντας ως ελεύθεροι σκοπευτές, παρενόχλησαν σε τόσο σημαντικό βαθμό, και με τόση επιτυχία τις προελαύνουσες γερμανικές δυνάμεις, ώστε αυτές εξαναγκάστηκαν να εμπλακούν σε αγώνα εκ του συστάδην εντός της πόλεως Λιέγης, εκκαθαρίζοντας ένα προς ένα τα κτίρια των κεντρικών οδών, από τα οποία Βέλγοι ελεύθεροι σκοπευτές πυροβολούσαν κατά των

γερμανικών φαλαγγών, στοχεύοντας κυρίως τους έφιππους αξιωματικούς που εκινούντο επικεφαλής. Βέβαια, και παρά τις προβλέψεις της Συνθήκης, η Λιέγη τελικά πυρπολήθηκε κατά μεγάλο μέρος, κατέστη δυνατή όμως η καταγγελία των ακροτήτων, γεγονός το οποίο οδήγησε τελικά σε επανορθώσεις κατά την Συνθήκη Ειρήνης των Βερσαλιών.

Η περίοδος 1944-1949 και η αναβίωση του θεσμού

Το 1944 βρίσκει την Ελλάδα καθημαγμένη από τα δεινά του πολέμου. Επιπλέον, μεταξύ των Ελλήνων έχει εμφιλοχωρήσει το μικρόβιο του διχασμού. Εν όψει επιστροφής της εξόριστης ελληνικής κυβέρνησης στην απελευθερωμένη Αθήνα, και δεδομένου ότι αφενός ο πόλεμος συνεχιζόταν, αφετέρου πολλά ζητήματα της μεταπολεμικής εποχής παρέμεναν ακόμη ανοικτά, το θέμα της εκ νέου στρατιωτικής οργάνωσης ετίθετο και πάλι επί τάπητος, και μάλιστα, δεδομένων των περιστάσεων με πολύ επιτακτικό τρόπο. Έτσι λοιπόν, αποφασίστηκε η ανάσχυση από την λήθη της Ιστορίας και της ελληνικής έννομης τάξης ο θεσμός της Εθνοφυλακής και της Εθνοφρουράς.

Η καταφυγή στον θεσμό, ενδεχομένως υπήρξε αποτέλεσμα αγγλικής επίδρασης, κατά το μοντέλο του Territorial Army ή απλά η τότε κυβέρνηση δεν ήθελε να οξύνει τα διχαστικά πάθη μεταξύ των Ελλήνων, εξαγγέλοντας την άμεση επανασύσταση του Ενεργού Στρατού. Σε κάθε περίπτωση, με τον νόμο 17/10-11-1944 “Περί ενισχύσεως της Εθνοφυλακής δια προσκλήσεως εφέδρων της κλάσεως 1936” (ΦΕΚ 14, τΑ', 10-11-1944) αποφασίζεται η συγκρότηση Σώματος Προσωρινής Εθνοφυλακής “δια την εξασφάλισιν της δημοσίας τάξεως”. Πλέον όμως, η συγκρότηση της εθνοφυλακής ανατίθεται στον Υπουργό Στρατιωτικών, ο οποίος δύναται να εξουσιοδοτήσει τις κατά τόπους αστυνομικές και δημοτικές αρχές να προβαίνουν στην πρόσκληση των Εθνοφυλάκων.

Αν ανατρέξουμε στην εξιστόρηση του θεσμού κατά τον 19ο αιώνα, θα θυμηθούμε ότι τότε η συγκρότηση της Εθνοφυλακής ανήκε στην αρμοδιότητα του Υπουργού Εσωτερικών. Η νέα ρύθμιση έχει τις εξής επιπτώσεις; πρώτον, η Εθνοφυλακή προσκολλάται πλέον ολοκληρωτικά στον Ενεργό Στρατό, και δεύτερον συν τω χρόνω, αποσυνδέεται όλο και περισσότερο από τις τοπικές κοινωνίες. Αποτέλεσμα αυτού είναι να απωλεσθεί η “ευελιξία” του θεσμού, όπως αυτή είχε κατοχυρωθεί δια των νομοθετικών ρυθμίσεων του 19ου αιώνα, ειδικά σε ότι αφορά στην επιλογή των αξιωματικών που θα στελέχωναν τις Μονάδες. Αλλά αυτό είναι κάτι που θα αναλυθεί εκτενέστερα σε επόμενο κεφάλαιο.

Η απόφαση για την συγκρότηση της “Προσωρινής Εθνοφυλακής”, είχε ληφθεί σε κυβερνητική σύσκεψη την 31 Οκτωβρίου του 1944¹⁷, και η σπουδή του πράγματος φάνηκε από την εντός 10ημέρου δημοσίευση του σχετικού νόμου σε ΦΕΚ. Κίνητρο της Κυβέρνησης ήταν η όσο το δυνατόν ταχύτερη συγκρότηση ενός ένοπλου σώματος, το οποίο θα μπορούσε να υποκαταστήσει τα δύο αστυνομικά σώματα, τα οποία βρίσκονταν σε “εκκαθάριση” και αναδιοργάνωση, ενώ παράλληλα θα αφοπλίζονταν και θα διαλύονταν τα ένοπλα ανταρτικά σώματα και η Πολιτοφυλακή (μια ένοπλη οργάνωση η οποία είχε ιδρυθεί από την Προσωρινή Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης – ΠΕΕΑ), με τελικό σκοπό την εμπέδωση της κρατικής εξουσίας καθ’ άπασαν την επικράτεια, μέχρι την πλήρη οργάνωση τόσο του Στρατού, όσο και των Σωμάτων Ασφαλείας σε νέες βάσεις. Η πρόσκληση εφέδρων της κλάσης 1936 αποσκοπούσε ακριβώς στο να επανδρωθεί η Εθνοφυλακή με έφεδρους οι οποίοι ήταν μεγαλύτερης ηλικίας, και ήδη έμπειροι περί τα στρατιωτικά, αφού είχαν πολεμήσει στο Βορειοηπειρωτικό Μέτωπο, αφήνοντας τις νεότερες κλάσεις για στρατολόγηση στον υπό συγκρότηση Ενεργό Στρατό.

Με κυβερνητική ανακοίνωση της 5ης Νοεμβρίου 1944 (δηλ 5 μέρες πριν την δημοσίευση του Ν 17/1944) είχε καθορισθεί ήδη ότι άπαντες οι προσκαλούμενοι προς

17 Κουσουλίνης Παναγιώτης: “Η χωροφυλακή, η Εθνοφυλακή και η Εθνοφρουρά στην μετακατοχική Ελλάδα, 1944-1949” (διδακτορική διατριβή στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Παν/μίου), Θεσσαλονίκη Ιούνιος 2016, σ 64 έως 67.

ένταξη στην Εθνοφυλακή άρρενες πολίτες, όφειλαν να παρουσιαστούν την 24η Νοεμβρίου στους καθοριζόμενους κατά τόπους χώρους, ώστε η Εθνοφυλακή να έχει συγκροτηθεί και να αναλάβει καθήκοντα με την 1η Δεκεμβρίου 1944.

Ο Νόμος 17 υπήρξε συνέχεια του Νόμου 1/1944 «περί προσκλήσεως εφέδρων αξιωματικών και οπλιτών των κλάσεων 1937, 1938, 1939 και 1940», της 27ης Οκτωβρίου 1944 (ΦΕΚ 6 τΑ 27-10-1944), με τον οποίο εξουσιοδοτήθηκε ο υπουργός Στρατιωτικών να καλεί προς κατάταξη τους έφεδρους οπλίτες των κλάσεων 1937, 1938, 1939 και 1940 στο σύνολο ή σε τμήματα της Επικράτειας με την έκδοση απλής Υπουργικής Απόφασης καθώς και να ρυθμίζει τη μονάδα παρουσίασης και το σημείο όπου θα παρουσιάζονταν να καταταγούν.

Επίσης, με την ίδια ανακοίνωση συγκροτείτο θέση “Αρχηγού της Εθνοφυλακής”, αντί μικτού Ελληνοβρετανικού Επιτελείου, όπως είχε αρχικά συμφωνηθεί. Εποπτικός ρόλος ανετέθη στον Βρετανό αντισυνταγματάρχη Godfrey Hobbes, ο οποίος εκτελούσε και χρέη συνδέσμου.

Ως ήτο φυσικό, τα προβλήματα που ανέκυπταν ήταν σοβαρά. Ιδιαίτερα στον τομέα της Διοικητικής Μέριμνας. Οι ελλείψεις σε ιματισμό και οπλισμό, ήταν γενικευμένες, ακόμη δε και οι σύμμαχοι Βρετανοί κωλύονταν να συνδράμουν, δεδομένου ότι ο πόλεμος συνεχιζόταν σε όλα τα μέτωπα. Συν τω χρόνω, οι περισσότερες ελλείψεις αντιμετωπίστηκαν εκ των ενόντων, με τους Εθνοφύλακες να αναλαμβάνουν δράση φερόντας ένα απλό περιβραχιόνιο, και χρησιμοποιώντας ετερόκλητο οπλισμό, από προπολεμικά όπλα, μέχρι λάφυρα από τους αποχωρήσαντες Γερμανούς ή Ιταλούς.

Εδώ αξίζει να αναφερθεί ότι η χρήση του περιβραχιονίου, προβλέπεται ακόμη και σήμερα από την Ελληνική Εθνοφυλακή, με υπόδειγμα να συμπεριλαμβάνεται σε παράρτημα του ΣΚ 92-1, η δε χρήση του είναι πλήρως συμβατή με τις προβλέψεις της Σύμβασης “ΧΑΓΗ IV”, παρέχοντας πλήρη προστασία στους φέροντες αυτό, αφού υποχρεώνει τους εμπολέμους να τους αναγνωρίζουν το νομικό καθεστώς του μαχητή, και να τυγχάνουν της προστασίας των όρων της Σύμβασης αυτής.

Σε ότι αφορά στην δύναμη της Εθνοφυλακής, αυτή καθορίστηκε σε 40 τάγματα. Κάθε Τάγμα θα είχε δύναμη 30 Αξκους και 600 οπλίτες. 14 ανώτεροι αξιωματικοί θα ετοποθετούντο επικεφαλής των περιφερειακών διοικήσεων. Παρά ταύτα, μεταξύ 17 και 30 Νοεμβρίου σημειώθηκαν καθυστερήσεις και μερική ανάκληση των διαταγών συγκρότησης (ΥΑ υπ’ αριθμ. Ε.Π. 31409117/17-11-1944), εξαιτίας ενδοκυβερνητικών προστριβών, κυρίως σε ότι αφορούσε στην στελέχωση με αξιωματικούς των υπό συγκρότηση Ταγμάτων. Η ανάλυση των γεγονότων αυτών, δεν είναι της παρούσης, καθ’ ότι ανάγονται στις ιδιάζουσες πολιτικές συνθήκες της συγκεκριμένης εποχής, θα επιχειρηθεί δε κατωτέρω μια συνοπτική περιγραφή της επιχειρησιακής δράσης της Εθνοφυλακής, κατά τα επακολουθήσαντα γεγονότα.

Οι επιχειρήσεις των ετών 1944-1949, και η δράση της Εθνοφυλακής σε αυτές

Η προσέλευση προς κατάταξη των Εθνοφυλάκων υπήρξε “αθρόα” και ενθουσιώδης, όπως προκύπτει από πηγές της εποχής, αποδεικνύοντας για άλλη μια φορά, 81 χρόνια μετά τα γεγονότα του 1863 και μόλις 4 χρόνια μετά το Έπος του ‘40, ότι ο Ελληνικός Λαός διέπεται από υψηλό άισθημα ευθύνης, και στις κρίσιμες περιόδους του Έθνους μας, δεν διστάζει να πικνώσει τις γραμμές των υπέρ Πατρίδος αγωνιζομένων¹⁸.

Αρχικά και μόνο στην περιοχή του Λεκανοπεδίου, κατέστη δυνατή η συγκρότηση μιας δύναμης περίπου 1000 ανδρών. Η δύναμη αυτή έλαβε μέρος και στις επιχειρήσεις, αρχικά αμυντικά, και κατόπιν συνδράμοντας στις εκκαθαρίσεις των διαφόρων συνοικιών. 100 άνδρες εντάχθηκαν στο 141 Τάγμα, το οποίο ήταν μικτό αποτελούμενο από άνδρες της Χωροφυλακής, και Εθνοφύλακες. Το Τάγμα αυτό ανταπεξήλθε άριστα στις

18 Κουσουλίνης Παναγιώτης, ό.π., σ. 119-121

επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα να κριθεί ικανό όπως υπαχθεί στην βρετανική 13η Τεθωρακισμένη Ταξιαρχία, συμμετείχε δε σε πληθώρα αποστολών είτε εκκαθαριστικών, είτε παροχής συνδρομής σε πολιορκούμενα τμήματα. Με την ευμενή εξέλιξη των επιχειρήσεων, η Κυβέρνηση προέβη εκ νέου στην πρόσκληση κατάταξης Εθνοφυλάκων, η οποία έτυχε απρόσμενης ευνοϊκής ανταπόκρισης εκ μέρους των καλούμενων εφέδρων, αφού από 29 Δεκεμβρίου 1944 έως και 4 Ιανουαρίου 1945 προσήλθαν να καταταγούν 197 αξιωματικοί και 3185 οπλίτες.

Άμεσο αποτέλεσμα αυτής της προσέλευσης, ήταν να γίνει αυστηρότερη επιλογή μεταξύ των κατατασσομένων εφέδρων, και να συγκροτηθούν νέα Τάγματα με καλύτερη επάνδρωση, πιο πειθαρχημένα και αποτελεσματικά. Με την 30 Δεκεμβρίου του 1944, η δύναμη της Εθνοφυλακής ανερχόταν σε 27 Τάγματα, ενώ μέχρι τέλους των εχθροπραξιών ανέρχονταν πλέον σε 36 Τάγματα, με δύναμη 19000 άνδρες.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της 5ης Ταξιαρχίας Εθνοφυλακής με Διοικητή τον συνταγματάρχη Πυροβολικού, Θεόδωρο Γρηγορόπουλο¹⁹, η οποία αναπτύχθηκε και δραστηριοποιήθηκε στην ευρύτερη περιοχή Αθηνών. Συγκροτήθηκε με δύναμη από πέντε τάγματα, το 146ο, το 147ο, το 152ο, το 156ο και το 158ο δραστηριοποιήθηκε δε στη βόρεια Αττική, στην περιοχή του Μαραθώνα και της ευρύτερης περιοχής της Πεντέλης. Λόγω της ποιότητας των Εθνοφυλάκων της, επιδείχθηκε ιδιαίτερη φροντίδα κατά τον εξοπλισμό της, συγκριτικά δε με άλλα τμήματα, υπερερούσε, τηρουμένων των αναλογιών, σε θέμα οπλισμού. Παρά ταύτα υστερούσε σε μονάδες διοικητικής μέριμνας και διαβιβάσεων, αφού είχε δοθεί άμεση προτεραιότητα στην συγκρότηση μαχίμων τμημάτων, προς ολοκλήρωση των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων, και παράλληλα υφίστατο η βρετανική υποστήριξη στους τομείς αυτούς.

Ενδεικτικά, η 5η Ταξιαρχία Εθνοφυλακής διέθετε φορτηγά οχήματα για τις μεταφορές, τηλεφωνικά συνεργεία, επαρκή αριθμό βαρέων όπλων και επαρκή πολεμοφόδια, καθώς αντιστοιχούσαν εβδομήντα φυσίγγια σε κάθε άνδρα και χίλια φυσίγγια σε κάθε αυτόματο, ενώ κάθε λόχος διέθετε από εκατό χειροβομβίδες. Η προσθήκη ειδικά των φορτηγών οχημάτων είναι πολύ σημαντική, για λόγους που θα αναφερθούν και στο κεφάλαιο των προτάσεων για την σημερινή κατάσταση της Εθνοφυλακής.

Στην Αττική μέχρι και την υπογραφή της Συμφωνίας της Βάρκιζας σχηματίστηκαν επίσης τα εξής τάγματα Εθνοφυλακής: το 101ο, 141ο, 142ο, 147ο, 148ο, 150ο, 154ο, 155ο, 157ο, 159ο, 161ο. Όλα τα τάγματα Εθνοφυλακής υπάγονταν σε Ταξιαρχίες οι οποίες υπάγονταν στη Μεραρχία της Εθνοφυλακής υπό τη Διοίκηση του αντισυνταγματάρχη Πεζικού, Π. Βλάσση, και του Αρχηγού της Εθνοφυλακής Στρατηγού Σπυρίδωνος Γεωργούλη²⁰.

Η Εθνοφυλακή δρούσε επικουρικά στις βρετανικές δυνάμεις, καθώς σε κάθε βρετανικό τάγμα είχε προσαρτηθεί και ένας λόχος Εθνοφυλάκων. Οι λόχοι Εθνοφυλακής χρησιμοποιήθηκαν κυρίως για τη φρούρηση κτηρίων και για την πραγματοποίηση ερευνών, με σκοπό την ανακάλυψη και κατάσχεση του πολεμικού και άλλου υλικού. Τα τάγματα Εθνοφυλακής ανέπτυσσαν στα πλαίσια των επιχειρήσεων αυτόνομη δράση μόνο όταν είχαν αποσπαστεί σε αυτά Βρετανοί σύνδεσμοι από την British Liaison Unit, καθώς θεωρήθηκε πως θα χρειαζόταν καιρός μέχρι οι ελληνικοί σχηματισμοί να μπορέσουν να λειτουργήσουν χωρίς ξένη καθοδήγηση και παροχή συμβουλών.

Άμεση ήταν η μέριμνα που ελήφθη από πλευράς της Κυβέρνησης για τον καθορισμό των οικονομικών απολαβών τόσο των μονίμων στελεχών όσο και των εθελοντών οπλιτών της Εθνοφυλακής. Την 18η Ιανουαρίου με την έκδοση της υπ' αριθμό 101282 Διαταγής του Υπουργείου Στρατιωτικών, το μισθολογικό ζήτημα ρυθμίστηκε καθώς ορίστηκε το ύψος του μηνιαίου βασικού μισθού στις τέσσερις χιλιάδες δραχμές και τα

19 Κουσουλίνης Παναγιώτης, ό.π., σ. 123

20 <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%80%CF%85%CF%81%CE%AF%CE%B4%CF%89%CE%BD%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%8D%CE%BB%CE%B7%CF%82>

βαθμολογικά κλιμάκια των επιδομάτων με τις ποσοστιαίες προσαυξήσεις. Επίσης, προβλέφθηκε η απόδοση επιδόματος οικογενειακών βαρών ως ποσοστού αύξησης επί τοις εκατό επί του βασικού μισθού, με βάση το πλήθος των προστατευόμενων μελών (30% προσαύξηση επί του βασικού για το πρώτο προστατευόμενο μέλος, και από 15% για κάθε επόμενο)²¹.

Η δράση της Εθνοφυλακής κατά την περίοδο 1945 – 1946

Με την είσοδο του 1945, η Εθνοφυλακή κλήθηκε ν' αναλάβει το έργο της αποκατάστασης της ενότητας του ελληνικού χώρου και την εμπέδωση της κρατικής εξουσίας σε όλη την επικράτεια του Ελληνικού Κράτους. Η πρώτη επέκταση εκτός Αθηνών έλαβε χώρα στις 5 Φεβρουαρίου, και εν συνεχεία σε ειδική σύσκεψη που έλαβε χώρα την 15ης Φεβρουαρίου 1945 καταρτίστηκε ένα χρονοδιάγραμμα σταδιακής ειρήνευσης της χώρας, και ομαλής αποκατάστασης των πολιτικών και διοικητικών αρχών στις επαρχίες του Ελληνικού Κράτους, οι οποίες είχαν πληγεί και αποδυναμωθεί από την τριπλή κατοχή²². Το σχέδιο που καταρτίστηκε προέβλεπε δύο φάσεις. Η εγκατάσταση των νέων διοικητικών αρχών, και η επέκταση της συγκρότησης των νέων Μονάδων της Εθνοφυλακής στις κατ' αρχήν καθορισθείσες περιοχές (Νότια Πελοπόννησο, Φθιώτιδα, Φωκίδα, Λάρισα, Τρίκαλα, Χαλκίδα, Θεσσαλονίκη, Κιλκίς, Πέλλα και Αιτωλοακαρνανία), θα καλύπτονταν από τα βρετανικά τμήματα, τα οποία θα προηγούντο και θα εγκαθίσταντο στις περιοχές αυτές. Άλλωστε γι' αυτό τον σκοπό, κι ενώ ακόμα ο πόλεμος μαινόταν ανά την Ευρώπη, οι Βρετανοί είχαν δεσμεύσει επί ελληνικού εδάφους 4 μεραρχίες συνολικής δύναμης 80 χιλιάδων ανδρών. Γεγονός που από μόνο του αποδεικνύει την σημασία που απέδιδε η Μ Βρετανία στην υποστήριξη των Ελλήνων συμμάχων της.

Αμέσως μετά την εγκατάσταση των Βρετανών στις διάφορες περιοχές, οι δυνάμεις αυτές της Εθνοφυλακής θα χρησίμευαν για την κατάταξη νέων Εθνοφυλάκων, και ως πυρήνες για τον σχηματισμό νέων Μονάδων, οι οποίοι αργότερα με διαταγή του Γ.Ε.Σ. ετίθεντο σε διαδικασία πλήρους συγκρότησης. Οι αρχικοί πυρήνες των ταγμάτων αποτελούνταν από δύο έως τρεις αξιωματικούς εκ των οποίων ο ένας είχε την ειδικότητα του Διαχειριστή (ΔΙΑΧ) και από έξι έως οκτώ οπλίτες. Οι πυρήνες των ταγμάτων προέβαιναν στην εκτέλεση όλων των αναγκαίων προπαρασκευαστικών εργασιών που απαιτούνταν για την περαιτέρω συγκρότηση των ταγμάτων, όταν λάβαιναν σχετική διαταγή από το Γ.Ε.Σ. Οι πυρήνες των ταγμάτων τελούσαν πάντα υπό τον έλεγχο των Στρατιωτικών Διοικήσεων της περιοχής συγκρότησής τους και μέχρι την πλήρη ανάπτυξή τους σε τάγμα δεν θεωρούνταν νέες μονάδες και για αυτό δεν είχαν οικονομική υπόσταση αλλά εξαρτιόνταν από τις οικείες Στρατιωτικές Διοικήσεις.

Παρά ταύτα, το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα δεν τηρήθηκε, λόγω της δυσμενούς κατάστασης της καθημαγμένης χώρας, και της δυσκολίας κατάταξης νέων Εθνοφυλάκων. Πράγματι, οι καταστροφές στο ούτως ή άλλως φτωχό προπολεμικό συγκοινωνιακό δίκτυο, αλλά και η αδυναμία των βρετανικών τμημάτων Διοικητικής Μέριμνας να καλύψουν άμεσα τις ολοένα αυξανόμενες ανάγκες ένδυσης/υπόδησης και εξοπλισμού καθυστέρουσαν την αύξηση του αριθμού των Εθνοφυλάκων, με αποτέλεσμα η συνολική δύναμη της Εθνοφυλακής να ανέρχεται μόλις σε 40 χιλιάδες άνδρες, αριθμός που κρινόταν ανεπαρκής για τον πλήρη έλεγχο όλης της Επικράτειας, αφού η εκτίμηση ήταν ότι η απαιτούμενη δύναμη για κάτι τέτοιο θα έπρεπε να έφτανε τις 100 χιλιάδες άνδρες.

Για τους παραπάνω λόγους, ο ρυθμός επέκτασης και συγκρότησης νέων Μονάδων Εθνοφυλακής υπήρξε βραδύτερος του προβλεφθέντος, με ολοκλήρωση της όλης διαδικασίας την 15 Μαΐου 1945, έναντι της 31ης Μαρτίου 1945, και εν συνεχεία της 20ης Απριλίου 1945 που είχε αρχικά προβλεφθεί, αν και τα βρετανικά τμήματα είχαν ήδη από

21 Κουσουλίνης Παναγιώτης, ό.π., σ. 125-126

22 Κουσουλίνης Παναγιώτης, ό.π., σ. 145

την 1η Απριλίου 1945 εγκατασταθεί. Φυσικά, τα βρετανικά τμήματα παρέμεναν εντός των κυρίως αστικών κέντρων, ενώ τα τμήματα Εθνοφυλακής θα έπρεπε να διασπαρούν καθ' όλο το μήκος και το πλάτος της υπαίθρου χώρας, κάτι το οποίο όπως προαναφέρθηκε ήταν αρκούντως δυσχερές λόγω του συγκοινωνιακού δικτύου.

Παράλληλα ανελήφθησαν ενέργειες άμεσης, και κατά παρέκκλιση του αρχικού σχεδίου, αποκατάστασης του κυβερνητικού ελέγχου σε περιοχές ιδιαίτερου εθνικού ενδιαφέροντος, οι οποίες έλαβαν την μορφή αποβίβασης τμημάτων Εθνοφυλακής στην Αλεξανδρούπολη, στην Καβάλα, στο Πόρτο Λάγος, στα νότια λιμάνια της Ηπείρου, στην Ηγουμενίτσα, στο Βουθρωτό και στη Σαγιάδα (18 Μαρτίου), στην Κοζάνη και την Καστοριά (22 Μαΐου), με αποκορύφωμα την 23η Μαρτίου όταν η Εθνοφυλακή έφθασε στα ελληνογιουγκοσλαβικά και ελληνοβουλγαρικά σύνορα, αποκαθιστώντας πλήρως το Εθνικό Έδαφος, και εγκαθιστώντας τα πρώτα συνοριακά φυλάκια.

Το φορτίο που σήκωσε κατά την περίοδο αυτή η Εθνοφυλακή, ήταν πράγματι βαρύτατο. Τα τμήματα Εθνοφυλακής έπρεπε να αποκαταστήσουν και να εμπεδώσουν το νόμο και την τάξη σε μια χώρα κατεστραμμένη και βασανισμένη μετά από 4 χρόνια σκληρής ξενικής κατοχής (Γερμανικής, Ιταλικής, Βουλγαρικής). Οι Μονάδες της εγκατέστησαν τις έδρες του στα κύρια αστικά κέντρα της κάθε περιοχής, και διέσπειραν μικρότερα τμήματα σε γύρω οικισμούς και χωριά. Μια χαρακτηριστική εικόνα των αστυνομικών αρμοδιοτήτων ήταν η καταδίωξη εγκληματικών συμμοριών και ο αφοπλισμός παντός παράνομα οπλοφορούντος, η σύλληψη δραστών αυτοφώρων εγκλημάτων, η εξιχνίαση άλλων εγκληματικών ενεργειών, ακόμη και η αδειοδότηση καταστημάτων, αυτοκινήτων καθώς και επίβλεψη της τήρησης των υγειονομικών διατάξεων από τα κατά τόπους καταστήματα.

Προκειμένου για ν' ανταπεξέλθει σε αυτήν την αποστολή, συγκροτήθηκαν αποσπάσματα μεγέθους ομάδας μάχης (ενίοτε έφιππα), τα οποία κινούνταν σε όλη την Ζώνη Ευθύνης του Τάγματος στο οποίο ανήκαν. Τα αποσπάσματα αυτά αποσκοπούσαν στην πρόκληση αισθήματος ασφάλειας στον ντόπιο πληθυσμό (δεν ήταν λίγες οι φορές που αντιπροσωπείες πολιτών παρουσιάζονταν στους διοικητές των Ταγμάτων Εθνοφυλακής αιτούμενοι την εγκατάσταση τμημάτων της στα χωριά τους), στην συλλογή πληροφοριών αναφορικά με πιθανές κρύπτες όπλων, καταδίωξη συμμοριών και λοιπές έκνομες δραστηριότητες.

Συν τω χρόνω, και λόγω της σημαντικότητας της προσπάθειας που καταβλήθηκε από όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές, η Εθνοφυλακή τον Μάρτιο του 1945, απαρτιζόταν από δεκατρείς ταξιαρχίες με συνολικά εξήντα πέντε τάγματα, που κατανέμονταν σε τρεις Ανώτερες Στρατιωτικές Διοικήσεις, τρεις Διοικήσεις Μεραρχιών και δεκατέσσερις Στρατιωτικές Διοικήσεις, πλην των περιοχών Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Παράλληλα, ελήφθη μέριμνα για την συγκρότηση Εθνοφυλακής και στην Κρήτη, αν και η γερμανική φρουρά αυτής δεν είχε ακόμη παραδοθεί στις συμμαχικές δυνάμεις. Γι' αυτό και ως χρόνος συγκρότησής της καθορίστηκε η 24η Μαΐου του 1945, οπότε και άπαντες οι κρητικοί Εθνοφύλακες θα έπρεπε να παρουσιαστούν στο Τάγμα Σκαπανέων Ρεθύμνου ή στις έδρες των Ταγμάτων Εθνοφυλακής.

Τέλος, με τον Αναγκαστικό **Νόμο Α.Ν. 215/1945** αποφασίστηκε ότι με την πρόοδο της αναδιοργάνωσης της Χωροφυλακής, η Εθνοφυλακή θα αποσυρόταν σταδιακά από τα αστυνομικά καθήκοντά της, περιοριζόμενη στα αμιγώς στρατιωτικά, και συγκεκριμένα στην υποβοήθηση του υπό συγκρότηση Ενεργού Στρατού στην ανάληψη των καθηκόντων του και στην διεξαγωγή επιχειρήσεων. Επίσης, εκλήθησαν να καταταγούν και έφεδροι με τεχνικές ειδικότητες, όπως οι μηχανικοί αυτοκινήτων, οπλουργοί και ηλεκτροτεχνίτες.

Η τόση πληθώρα αποστολών που βάρυναν ευθύς εξ αρχής την Εθνοφυλακή, καθώς και το γεγονός ότι αποτελούνταν από οπλίτες κάπως μεγαλύτερης ηλικίας, άρχισε να προκαλεί φαινόμενα κόπωσης στις τάξεις της. Επιπλέον, λόγω της αδυναμίας των βρετανικών ανεφοδιαστικών οργάνων ν' ανταποκριθούν στις ολοένα αυξανόμενες

απαιτήσεις, οδήγησε στην κατά πολύ παράταση της χρησιμοποίησής της σαν το κυρίως στρατιωτικό σώμα, αφού ο Ελληνικός Στρατός μόλις τον Σεπτέμβριο του 1945 άρχισε να την υποκαθιστά στα στρατιωτικά καθήκοντα.

Δεδομένης λοιπόν της σημασίας της, η τότε στρατιωτική ηγεσία έσπευσε άμεσα να υιοθετήσει μέτρα τόνωσης του ηθικού των Εθνοφυλάκων, παρέχοντας διάφορα προνόμια τόσο στους ίδιους όσο και στις οικογένειές τους, όπως η διανομή δωρεάν τροφίμων, η δωρεάν μετακινήσεις με μέσα μαζικής μεταφοράς, η δωρεάν είσοδος σε θέατρα και κινηματογράφους, ακόμη και η θέσπιση φοροαπαλλαγών και λοιπών φορολογικών ελαφρύνσεων ή η πληρωμή αυξημένων επιδομάτων, ειδικά για τους παλαιότερους Εθνοφύλακες, οι οποίοι δεν απολύονταν με την σειρά τους λόγω εξειδικευμένων τεχνικών γνώσεων²³.

Σε κάθε περίπτωση η σύσταση της Εθνοφυλακής ήταν προσωρινή, αυτό δε φαίνεται στις προτάσεις του τότε Αρχηγού Γ.Ε.Σ., στρατηγού Γεώργιου Δρομάζου, για τη μορφή που έπρεπε να λάβουν οι μονάδες του υπό συγκρότηση Στρατού, τις οποίες υπέβαλε τον Ιούλιο του 1945 στην βρετανική πλευρά, και στις οποίες δεν γίνεται καμία αναφορά στην Εθνοφυλακή.

Η Εθνοφυλακή ως Σώμα, είχε συγκροτηθεί ad hoc, ως λύση εκτάκτου ανάγκης, με σκοπό από τη μια να λειτουργήσει ως υποκατάστατο της Χωροφυλακής εκτελώντας αστυνομικά καθήκοντα, κάτι το οποίο θα διαρκούσε μέχρι να καθίστατο η Χωροφυλακή ικανή και επαρκής να αναλάβει αυτοδύναμα την αποκατάσταση και διαφύλαξη της τάξης και της ασφάλειας της υπαίθρου, και από την άλλη αποστολή ήταν να λειτουργήσει ως υποκατάστατο του Στρατού εκτελώντας στρατιωτικά καθήκοντα. Ο Εθνικός Στρατός και η Χωροφυλακή, έχοντας εξασφαλίσει για πρώτη φορά μεταπολεμικά μια στοιχειώδη επάρκεια, άρχισαν σταδιακά να δρουν συμπληρωματικά προς την Εθνοφυλακή, με αποκορύφωμα τον Μάρτιο του 1946, οπότε η Χωροφυλακή είχε αναλάβει πλήρως τα αστυνομικά της καθήκοντα.

Κατόπιν πολλές από τις Μονάδες της θα μετατρέπονταν σε Μονάδες του Ενεργού Στρατού, κάτι το οποίο ήταν αρκετά περίπλοκη διαδικασία, αφού περιελάμβανε την προσαρμογή της Μονάδας στην οργάνωση τόσο του προσωπικού όσο και του υλικού στα ισχύοντα για τις Μονάδες του Ενεργού Στρατού, λαμβανομένου υπόψιν και του γεγονότος ότι τα Τάγματα Εθνοφυλακής, ακριβώς εξαιτίας του κατεπείγοντος χαρακτήρα της συγκρότησής τους είχαν εξοπλιστεί με πανσπερμία υλικού.

Κατά την διαδικασία διάλυσης ή μετάπτωσης σε Μονάδες του Ενεργού Στρατού, ακολουθούσαν αξιοθαύμαστες για την εποχή και την όλη κατάσταση που επικρατούσε τυπικές διαδικασίες. Πχ οι Λόχοι Μηχανικού που είχαν συγκροτηθεί μετέπεσαν εύκολα και γρήγορα στον Ενεργό Στρατό, μέσω της έκδοσης δύο μόνο διαταγών, μιας από την Δνση Μηχανικού του ΓΕΣ που αφορούσε στα διοικητικά θέματα, και μιας από την Δνση Επιμελητείας του ΓΕΣ η οποία αφορούσε στην λογιστική τακτοποίηση των οικονομικών/διαχειριστικών εκκρεμοτήτων της Μονάδας. Η αυτή διαδικασία ακολουθήθηκε και για τους Λόχους Μεταφορών που είχαν συγκροτηθεί, αλλά και τις Τεχνικές Υπηρεσίες, τμήματα τα οποία πέρασαν αυτούσια στον Ενεργό Στρατό²⁴.

Επίσης, οι μέχρι τότε λειτουργούσες Ανώτερες Διοικήσεις της Εθνοφυλακής παρέμειναν εν λειτουργία, προκειμένου να βοηθήσουν στην ολοκλήρωση της ομαλής μετάβασης στις νέες Στρατιωτικές Διοικήσεις του Ενεργού Στρατού, πολλές δε από αυτές αποτέλεσαν οργανωτικά κύτταρα για τα Στρατηγεία των νεοσχηματιζόμενων Μεραρχιών. Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν μια Διοίκηση Εθνοφυλακής επιπέδου Ταξιαρχίας διαλυόταν, τα Τάγματα Εθνοφυλακής τα οποία υπάγονταν σε αυτήν παρέμεναν ενεργά, και απλά εντάσσονταν υπό τον νέο Σχηματισμό του Ενεργού Στρατού, την αποστολή του οποίου ανελάμβαναν να υποστηρίξουν κυρίως δια της παροχής ασφάλειας στις

23 Κουσουλίνης Παναγιώτης, ό.π., σ. 190-193.

24 Κουσουλίνης Παναγιώτης, ό.π., σ. 233-238.

κατοικημένες περιοχές και της φρούρησης των γραμμών συγκοινωνιών. Μάλιστα, σε μεταγενέστερο χρόνο (1947) δημιουργήθηκαν επιπλέον Τάγματα Εθνοφυλακής ειδικά για αυτόν τον σκοπό, τα επονομαζόμενα και “Τάγματα Ασφαλείας Εσωτερικού και Συγκοινωνιών”. Επίσης, δεδομένης της χρησιμοποίησης των Ταγμάτων Εθνοφυλακής όλο και περισσότερο σε καθήκοντα στατικής φρουράς, αυτά άρχισαν να ονομάζονται πλέον και ως “Τάγματα Φρουρών”, ενώ παράλληλα, στις παραμεθόριες περιοχές πολλά Τάγματα Εθνοφυλακής μετατράπηκαν σε Τάγματα Προκαλύψεως.

Τελικά, μετά από συνεχείς αναδιαρθρώσεις, η Εθνοφυλακή με την έναρξη της κύριας φάσης του Εμφυλίου θα αποτελούσαν τον Μάρτιο του 1946 από έξι Ανώτατες Στρατιωτικές Διοικήσεις και δύο αυτόνομες Στρατιωτικές Διοικήσεις με σαράντα τέσσερα τάγματα²⁵. Συνέχισε δε καθ’ όλη την διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων να προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες, τόσο φρούρησης και διατήρησης της τάξης, όσο και συμμετοχής σε επιχειρήσεις, κυρίως όταν κάποια πόλη ή άλλος οικισμός όπου έδρευε Μονάδα ή Υπομονάδα της Εθνοφυλακής δεχόταν επίθεση.

Ενδεικτικό της πολύτιμης συνεισφοράς της Εθνοφυλακής σε αυτά τα χαλεπά χρόνια είναι η αποτίμηση από τον στρατηγό Θρασύβουλο Τσακαλώτο του έργου της με τις εξής φράσεις:

«Σπανίως Έλληνες προσέφεραν εαυτούς εις την πατρίδα των με τόσην ανιδιοτέλειαν, θέρμην και ορμήν. Δεν εξήτησαν ποτέ καμμίαν αμοιβήν. Και πάντως δεν έλαβαν καμμίαν... Δεν γνωρίζομε αν, εις τα γενναία των στήθη, δοκιμάζουν οι εθνοφύλακες πικρίαν. Αν ναι, ας ενθυμούνται πόσον συχνά οι πληθυσμοί των επαρχιών τους έσχισαν τα αμπέχονα, εις παραλήρημα ευγνωμοσύνης και χαρά... Θα ημπορούν τότε να λέγουν: Υπηρέτησα εθνοφύλαξ. Και θα γνωρίζουν, ότι θα είνε τούτο τίτλος αφθάρτου τιμής»²⁶.

Η ίδρυση της Εθνοφρουράς

Για δεύτερη φορά στην ιστορία του θεσμού, η Εθνοφυλακή ουσιαστικά έπαυσε να υφίσταται εντός του 1947, αφού ουσιαστικά οι Μονάδες της μετατράπηκαν με ταχείς ρυθμούς σε Μονάδες του Στρατού. Αυτή η εξέλιξη ήταν αποτέλεσμα των πιέσεων των συμμάχων Βρετανών και Αμερικανών (διότι βρισκόμασταν στην “μεταβατική” περίοδο), οι οποίοι ήθελαν να περιορίσουν τον αριθμό των συντηρούμενων στρατευμάτων (εύλογο, αφού τουλάχιστον κατά το ήμισυ αυτοί τα συντηρούσαν) σε 130 χιλιάδες για τον Στρατό, και γύρω στις 20 χιλιάδες για την Χωροφυλακή. Επίσης, τα Τάγματα Εθνοφυλακής, αποτελούμενα από άνδρες μεγαλύτερων ηλικιών, οι οποίοι είχαν ήδη πολεμήσει στο ‘40, και επίσης υποστεί τα δεινά της Κατοχής, ήταν δύσκολο να μετακινούνται εκτός της περιοχής ευθύνης τους, ώστε να συνδράμουν στις ευρύτερες επιχειρήσεις. Είναι χαρακτηριστικές οι αναφορές Δκτων, οι οποίοι αναφέρονται σε αυτήν την αδυναμία μετακίνησης, όπως επί παραδείγματι του Υποστράτηγου Δημάρατου, Διοικητή της Στρατιωτικής Διοίκησης Νήσων Αιγαίου, ο οποίος χαρακτηριστικά αναφέρει προς το ΓΕΣ, ότι η μετακίνηση του 114 ΤΕΘ από την Μυτιλήνη, θα προκαλούσε δυσαρέσκεια στους εν αυτώ υπηρετούντες Εθνοφύλακες, οι οποίοι συν τοις άλλοις ανήκαν στην στρατολογική κλάση του 1936 (δηλαδή αρκετά παλαιοί οπλίτες). Προς τούτο εισηγούνταν την παραμονή του υπόψη Τάγματος στην Μυτιλήνη, και μάλιστα την μετατροπή του σε Κέντρο Εκπαιδεύσεως, με την παράλληλη απόλυση των οπλιτών της κλάσης ‘36. Σε ότι αφορούσε δε στην τήρηση της τάξης, εκτιμούσε ότι αυτή εξασφαλιζόταν από τις υπάρχουσες στο νησί δυνάμεις Χωροφυλακής και από το 120 ΤΕΘ²⁷.

Είναι λογικό λοιπόν, ότι δεδομένης και της πολεμικής κατάστασης που επικρατούσε εκείνη την στιγμή στο Ελληνικό Κράτος, έπρεπε να δοθεί προβάδισμα στην δημιουργία

25 Κουσουλίνης Παναγιώτης, ό.π., σ. 243.

26 Κουσουλίνης Παναγιώτης, ό.π., σ. 255.

27 <https://stratistoria.wordpress.com/1945/05/28/19450528-sdna-114te/>

Τακτικού Στρατού, ο οποίος να δύναται να ενεργεί προς πάσα κατεύθυνση και καθ' άπασα την Επικράτεια. Άρα, επιβαλλόταν κάθε διαθέσιμο εφόδιο να κατευθυνθεί προς τις συγκροτούμενες ενεργές Μονάδες.

Παρά ταύτα, η Ελληνική Κυβέρνηση υπό τον Θεμιστοκλή Σοφούλη επέμενε τόσο στην αύξηση της προαναφερθείσας οροφής του Ενεργού Στρατού, όσο και στην δημιουργία ενός "επικουρικού" σώματος, το οποίο βέβαια θα είχε πιο περιορισμένη μαχητική αξία, η δε δράση του θα ήταν περιορισμένη τοπικά, αλλά και θα απάλλασσε τον Στρατό από δευτερεύοντα καθήκοντα φρούρησης και ασφάλειας μετόπισθεν, τα οποία την δεδομένη χρονική στιγμή απορροφούσαν έως και το 50% της δυνάμεως του.

Μάλιστα, την προώθηση της ιδέας ίδρυσης των Ταγμάτων Εθνοφρουράς, την ανέλαβε ο ίδιος ο Πρωθυπουργός Θεμιστοκλής Σοφούλη, σε σύσκεψη του Ανωτάτου Συμβουλίου Εθνικής Άμυνας, στις 17 Σεπτεμβρίου 1947. Πρόταση, η οποία αρχικά βρήκε εντελώς αντίθετους τους συμμάχους Αμερικανούς (τουλάχιστον την εν Ελλάδι αποστολή). Υπήρξε όμως θετική εισήγηση και του αμερικανού ειδικού απεσταλμένου υποστρατηγού Chamberlain, Δντη Πληροφοριών του Αμερικανικού Επιτελείου Στρατού, ο οποίος επισκέφθηκε την Ελλάδα τον Οκτώβριο του 1947²⁸.

Χαρακτηριστική είναι η αισιοδοξία από την οποία διέπνυαν ο Πρωθυπουργός Σοφούλης, ο οποίος εδήλωσε ευθαρσώς ότι ήταν δυνατή η άμεση συγκρότηση 40 έως και 60 Ταγμάτων Εθνοφρουράς, δυνάμεως 500 ανδρών έκαστο, δηλαδή μιας δύναμη συνολικά 20 έως και 30 χιλιάδων ανδρών. Ήταν δε τόσο απόλυτη η βεβαιότητά του για το ότι άμα τη προσκλήσει των εφέδρων, αυτοί θα κατατασσόντουσαν άμεσα, ώστε ανελήφθη προσπάθεια ανεύρεσης κονδυλίων για την συγκρότηση της Εθνοφρουράς, ακόμη και με πόρους αποκλειστικά από τον ελληνικό κρατικό προϋπολογισμό, χωρίς συμμαχική βοήθεια. Άμεσος αρωγός του η τότε στρατιωτική Ηγεσία, η οποία υποστήριζε κατά απόλυτο τρόπο την συγκρότηση της Εθνοφρουράς, θεωρώντας την ως εκ των ων ουκ άνευ για την ενίσχυση της πολεμικής προσπάθειας της χώρας.

Χαρακτηριστική είναι η αναφορά στα Πρακτικά της 31ης Συνεδρίασης του Ανωτάτου Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας (ΑΣΕΑ) της 14ης Οκτωβρίου 1947, όπου αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι επιβαλλεται η όσο το δυνατόν ταχύτερη οργάνωση της Εθνοφρουράς, ώστε ο Στρατός να παραδώσει την φύλαξη των στατικών στόχων²⁹.

Ομοίως, με το Πρακτικό υπ' αριθμ 33 του ΑΣΕΑ, της 31 Οκτωβρίου 1947³⁰ εγκρίνονται οι σχετικές εισηγήσεις του Ανωτάτου Στρατιωτικού Συμβουλίου, και εξουσιοδοτείται το ΓΕΣ να προχωρήσει στην συγκρότηση των Ταγμάτων, αναφέρεται δε ρητά η αποστολή των Ταγμάτων, ως αυτή της ασφάλειας των Μετόπισθεν, και της διεξαγωγής εκκαθαριστικών επιχειρήσεων, πάντα εντός των ορίων του Νομού από τον οποίο στρατολογήθηκαν οι άνδρες τους.

Τον σχηματισμό της Εθνοφρουράς υποβοήθησε δεόντως και η αμέριστη Βρετανική υποστήριξη, όπως αυτή εκδηλώθηκε μέσω της στάσης της σε σχετικές συνεδριάσεις του βρετανικού Κοινοβουλίου, γεγονός καθοριστικής σημασίας, αφού παρά το ότι η βρετανική πλευρά είχε πλέον περάσει σε δεύτερη μοίρα σε ότι αφορούσε στα ελληνικά πράγματα, οι Βρετανοί ως πλέον έμπειροι σε θέματα ανταρτοπολέμου ασκούσαν καθοριστική επιρροή στους αμερικανούς ομόλογούς τους.

Μια χαρακτηριστική διαφορά της Εθνοφρουράς από την Εθνοφυλακή, ήταν το νομικό της καθεστώς. Πράγματι, δεν υπήρξε κάποια ιδιαίτερη νομοθέτηση, αφού η Εθνοφρουρά αντιμετωπίστηκε ως πλήρες τμήμα του Ενεργού Στρατού, η συγκρότησή της δε, κατόπιν του προαναφερθέντος Πρακτικού του ΑΣΕΑ διεξήχθη με την έκδοση απλών οργανωτικών διαταγών από πλευράς ΓΕΣ. Η Εθνοφρουρά εντάχθηκε πλήρως στην ιεραρχική δομή του Στρατού, με τα συγκροτηθέντα Τακτικά Στρατηγεία να υπάγονται

28 Κουσουλίνης Παναγιώτης, ό.π., σ. 399.

29 <https://stratistoria.wordpress.com/1947/10/14/19471014-asea-p31/>

30 <https://stratistoria.wordpress.com/1947/10/31/19471031-asea-p33/>

απευθείας στα Σώματα Στρατού και στις Μεραρχίες, θεσπιζομένης μόνο μιας θέσης Επιθεωρητή Εθνοφρουράς.

Επίσης, ουδέποτε ανατέθηκαν αστυνομικά καθήκοντα στα Τάγματα, αλλά η αποστολή τους ήταν καθαρά πολεμική, δηλαδή φρούρηση ευαίσθητων εγκαταστάσεων, και διεξαγωγή εκκαθαριστικών επιχειρήσεων. Μάλιστα, παρά την αρχική “εντοπιότητα” των Ταγμάτων, συν τω χρόνω, επεβλήθη αλλαγή στις αποστολές των Ταγμάτων, με αποτέλεσμα την υπό κάποιες προϋποθέσεις κινητικότητά τους και εκτός των ζωνών ευθύνης τους.

Η στρατιωτική ιεραρχία απέδιδε μεγάλη σημασία στην ύπαρξη των Ταγμάτων Εθνοφρουράς, και ανέφερε συνεχώς προς την Κυβέρνηση ότι διάλυση Ταγμάτων Εθνοφρουράς, με σκοπό την δημιουργία αντιστοίχων Ταγμάτων Ενεργού Στρατού δεν θα είχε πραγματικό αντίκρουσμα στην πολεμική ισχύ του Στρατεύματος. Ένας από τους κυριότερους λόγους σαφούς υποστήριξης της ύπαρξης της Εθνοφρουράς, ήταν το γεγονός ότι μετά την ολοκλήρωση των επιχειρήσεων του Στρατού, ομάδες ανταρτών διέφευγαν δια μέσου των γραμμών του Στρατού, και επέστρεφαν σε περιοχές που θεωρούνταν “εκκαθαρισμένες”. Σε αυτή την περίπτωση καθίστατο πολύτιμη η συνεισφορά της Εθνοφρουράς, αφού τα τμήματά της δια συνεχών περιπολιών με καταδιωκτικά αποσπάσματα, δεν επέτρεπε την πολεμική ανάπαυλα στα ανταρτικά τμήματα. Μάλιστα, λόγω της άριστης γνώσης των περιοχών τους από τους Εθνοφρουρούς, οι οποίοι ήταν ντόπιοι, ήταν εφικτή η ανακάλυψη κρησφύγετων, η αποκάλυψη δικτύων παροχής εφοδίων και πληροφοριών, και η εξουδετέρωση αυτών.

Χαρακτηριστική είναι η υπ’ αριθμ 3107/4/Φ.4019/II Δγή της Δνσης Επιχειρήσεων του ΓΕΣ³¹, με ημερομηνία 23 Μαΐου 1948, στην οποία γίνεται μια αναλυτική περιγραφή των απαιτήσεων της στρατιωτικής Ηγεσίας από τα Τάγματα Εθνοφρουράς. Σε αυτήν λοιπόν αναφέρονται τα εξής:

- Κατ’ αρχήν κάθε Τάγμα έχει συγκεκριμένη περιοχή ευθύνης, εντός της οποίας κινείται και διεξάγει επιχειρήσεις κατά την κρίση του Διοικητού του.
- Επίσης, εκτός της περιοχής ευθύνης δύναται να κινηθεί κατόπιν Δγης του προϊσταμένου, αλλά και με πρωτοβουλία του Διοικητού, όταν αποφασίσει να συνδράμει στον αγώνα διπλανής Μονάδας.
- Πρέπει να συγκροτήσει δίκτυο συλλογής πληροφοριών, για την παρακολούθηση και αναφορά κάθε εχθρικής δραστηριότητας.
- Κάθε Τάγμα, θα πρέπει να συγκροτήσει στην περιοχή του ένα “ορμητήριο”, δηλαδή μια βάση αρκούτως οχυρωμένη, ώστε να μην είναι δυνατός ο αιφνιδιασμός, να μπορεί να φρουρηθεί/υπερασπισθεί με μικρές δυνάμεις και να αποτελεί βάση εξόρμησης για επιχειρήσεις.
- Εάν το επιτρέπουν οι τακτικές συνθήκες, προκρίνεται η διασπορά του Τάγματος σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο εύρος της περιοχής ευθύνης
- Γενικώς, ανατίθενται στα Τάγματα αποστολές εγκατάστασης ενεδρών, ακροαστικών φυλακίων, παρατηρητηρίων, προτρέπονται δε στην διεξαγωγή τόσο επιθετικού όσο και αμυντικού αγώνος, με σαφή έμφαση στον επιθετικό τρόπο πολέμου. Παρακινούνται δηλαδή σαφώς στην επιδίωξη καταστροφής των εχθρικών τμημάτων. Μάλιστα δίνεται και η οδηγία “εφελκυσμού” των εχθρικών τμημάτων σε κατάλληλα διαμορφωμένες ενέδρες μαχίμων τμημάτων που θα εξολοθρεύσουν τον εχθρό.

Από όλα τα παραπάνω, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η στρατιωτική ηγεσία αντιμετωπίζει τα Τάγματα Εθνοφρουράς ως απολύτως αξιόμαχα τμήματα, στα οποία δίνει μάχιμες αποστολές. Δεν τα αντιμετωπίζει δηλαδή ως απλές στατικές δυνάμεις φρούρησης, αλλά περιμένει από αυτά να επιτεθούν, να καταδιώξουν, και να καταστρέψουν τον εχθρό.

31 <https://stratistoria.wordpress.com/1947/11/30/19471130-ges-a1-organosis-ethofrouras/>

Επίσης, να αποτελέσουν τα “μάτια και τα αυτιά του Στρατού”, ακριβώς λόγω της εντοπιότητός τους. Ενδεικτικό είναι και το γεγονός ότι στους προς ενέργεια αποδέκτες, συμπεριλαμβάνεται ο Αντιστράτηγος Γιαντζής, “Ανώτατος Διοικητής Εθνοφρουράς”, δηλαδή τόση σημασία απεδίδετο στην Εθνοφρουρά, ώστε υπήρχε συγκεκριμένος ανώτατος αξιωματικός βαθμού αντιστρατήγου. Άλλωστε και η συνολική πραγματική της δύναμη (η οποία όπως θα δούμε παρακάτω έφτανε τις 50 χιλιάδες άνδρες), όσο και οι αποστολές που της ανετίθεντο δικαιολογούσαν τον βαθμό και την θέση.

Χαρακτηριστικές είναι οι αναφορές του Στρατηγού Τσακαλώτου, σε ότι αφορούσε στα παραπάνω. Απευθυνόμενος δια της Ημερησίας Δγής του Σχηματισμού στους Εθνοφρουρούς, ανέφερε τα παρακάτω:

«Μη σκέπτεσαι μήπως μας κάνουν επίθεσιν αλλά πότε θα τους κάμω επίθεσιν εκεί και όταν δεν με περιμένωσιν» και πως «Η πιθανή αντίληψις ότι είμεθα φύλακες των τόπων ή χωρίων να ξεριζωθή και να γίνη κοινή συνείδησις ότι δεν επιδιώκομεν την κατοχήν εδαφών αλλά την καταστροφήν του εχθρού»³².

Ακριβώς γι’ αυτόν τον λόγο, συν τω χρόνω, όπως είχε συμβεί με την Εθνοφυλακή, η Εθνοφρουρά απέκτησε και αυτή τα δικά της τμήματα υποστήριξης μάχης. Συγκεκριμένα, σε κάθε Τακτική Διοίκηση Εθνοφρουράς σχηματίσθηκε μια Διμοιρία Μηχανικού, ενώ σε κάθε Τάγμα προσκολλήθηκε μια Διμοιρία Σκαπανέων. Επίσης, μεμονωμένοι Εθνοφρουροί σε κάθε Λόχο, εκπαιδεύθηκαν στον εντοπισμό και την εκκαθάριση ναρκών. Οι άνδρες αυτοί, δρούσαν μεμονωμένα στα πλαίσια του Λόχου τους, αλλά αν παρίστατο ανάγκη, και το Τάγμα τους δεν μπορούσε να υποστηριχθεί από ειδικευμένη Μονάδα ναρκαλιείας, συγκροτούσαν μια Ομάδα με σχετική αποστολή.

Επιπλέον των τμημάτων Μηχανικού, σε κάθε Τακτική Διοίκηση προσκολλήθηκαν και τμήματα Διαβιβάσεων, προκειμένου για την διευκόλυνση των επιχειρήσεων, την διαβίβαση Δγων, όσο και πληροφοριών³³. Σε καθεστώς ανορθοδόξου πολέμου, η έγκαιρη πληροφόρηση είναι υψίστης σημασίας, αφού τα τμήματα ανταρτών δρουν με ταχύτητα, και εν κρυπτώ.

Ειδική μνεία αξίζει να γίνει στην αναφερεθείσα δυνατότητα ναρκαλιείας. Η δυνατότητα αυτή ήταν κεφαλαιώδους σημασίας, γιατί από την πλευρά των ανταρτών γινόταν εκτεταμένη χρήση ναρκών και παγίδων, και φυσικά χωρίς κάποια μέθοδο τυποποιημένης χρήσης, αλλά με τρόπο που να αιφνιδιάζει όσο το δυνατόν περισσότερο τους επιτιθέμενους άνδρες του Στρατού. Από προσωπικές διηγήσεις συγγενικών προσώπων του γράφοντος, οι απώλειες που προκαλούντο από τις δραστηριότητες ναρκοθέτησης των ανταρτών είχαν σημαντικές όσο και τραγικές συνέπειες για το ανθρώπινο δυναμικό του Στρατεύματος, δεδομένης και της εισέτι πενιχρής ανάπτυξης των μέσων εξουδετέρωσης των ναρκών, η οποία γινόταν ουσιαστικά είτε με πυρά ΠΒ (μέθοδος διαδεδομένη κατά τις μάχες του Β’ΠΠ, αλλά αφορώσα σε μεγάλα ναρκοπέδια, στρωμένα από τους αντιπάλους), είτε με γυμνά χέρια, με την χρήση ράβδων και ξιφολογχών, με ότι σήμαινε αυτό για το προσωπικό ναρκαλιείας. Μάλιστα, ιδιαίτερα διαδεδομένη ήταν η χρήση ξύλινων ναρκών, οι οποίες ήταν ακόμη δυσκολότερο να εντοπιστούν.

Τέλος, για υποστήριξη της Εθνοφρουράς, προσκολλήθηκαν σε αυτήν υγειονομικές Μονάδες του Στρατού, με προσωπικό συνολικά περί τα 500 άτομα.

Συνολικά, με την ολοκλήρωση της συγκρότησής της η Εθνοφρουρά έφθασε τα 96 Τάγματα, με συνολική δύναμη τις 49 χιλιάδες άνδρες. Αυτή άλλωστε όπως είδαμε ήταν και η αρχική επιδίωξη του Πρωθυπουργού Σοφούλη, ο οποίος εξ αρχής είχε κάνει λόγο για συγκρότηση 100 Ταγμάτων. Αποτελεί δε σαφή ένδειξη των δυνατοτήτων πολεμικής κινητοποίησης του δυναμικού της χώρας, το γεγονός της εν μέσω πολέμου πρόσκλησης τόσων χιλιάδων εφέδρων, της αδιαμφισβήτητης ανταπόκρισης αυτών, αλλά και της

32 Κουσουλίνης Παναγιώτης, ό.π., σ. 447.

33 Κουσουλίνης Παναγιώτης, ό.π., σ. 440.

δυνατότητας του επιτελικού συστήματος του Στρατού να ανταποκριθεί στην ανατεθείσα υπό αυτού του ιδίου του πρωθυπουργού, αποστολή συγκρότησης ενός τελείως νέου τμήματος όπως ήταν η Εθνοφρουρά.

Τελικά, και λόγω της απόφασης αύξησης του Στρατού στις 250 χιλιάδες άνδρες, κατόπιν απαίτησης του νεοτοποθετηθέντος ως Αρχιστρατήγου, Στρατηγού Παπάγου, η Εθνοφρουρά απετέλεσε δεξαμενή “έτοιμων” εφέδρων, οι οποίοι εύκολα μετατάχθηκαν σε Μονάδες του Στρατού, έτσι ώστε εντός ελαχίστου χρονικού διαστήματος κατέστη δυνατή η κάλυψη της τεθείσας οροφής των 250 χιλιάδων. Δηλαδή, μεγάλοι αριθμοί Εθνοφρουρών μπόρεσαν να μεταταχθούν στον Ενεργό Στρατό, των Μονάδων Εθνοφρουράς εχουσών λειτουργήσει ως προπαρασκευαστικό στάδιο εκπαίδευσης μιας επιπλέον δεξαμενής εφεδρείας. Ως εκ τούτου, Μονάδες διαλύθηκαν, μετασχηματίστηκαν ή παρέμειναν ενεργές ως Τάγματα Εθνοφρουράς, με την συνολική δύναμη να μην πέφτει ποτέ κάτω από το όριο των 40 χιλιάδων (δηλαδή κατά το τελευταίο έτος του Εμφυλίου, η χώρα είχε υπό τα όπλα περίπου 300 χιλιάδες άνδρες). Πολλές Μονάδες δε, ακόμη και μετά την τυπική λήξη των εχθροπραξιών, και την προοδευτική αποστράτευση των εμεργών μονάδων, ανασυγκροτήθηκαν εκ νέου, αφού είχε διαπιστωθεί εν τοις πράγμασι ότι ήταν αποτελεσματικές τόσο ως μάχιμα τμήματα όσο και ως δεξαμενές εφεδρείας. Μάλιστα, κάνοντας χρήση του νομικού πλαισίου για άλλες Μονάδες, εκαλούντο πλέον στις Μονάδες Εθνοφρουράς και πολίτες οι οποίοι για διάφορους λόγους είχαν μείνει εκτός του Στρατού (προστάτες οικογενειών, μεγαλύτεροι σε ηλικία, ελαφρά τραυματίες/ ασθενείς), οι οποίοι απασχολούντο μερικώς και όχι σε καθημερινή βάση.

Εν τέλει, η συνολική συνεισφορά της Εθνοφρουράς, καθ’ όλη της διάρκεια των επιχειρήσεων κρίθηκε ως λιαν θετική, διευκολύνοντας το έργο του Στρατού, ειδικά κατά το χρονικό διάστημα που η οροφή του παρέμενε συστηματικά, κατόπιν και των πιέσεων των Συμμάχων κάτω των 130 χιλιάδων ανδρών. Ειδικά τότε, τα Τάγματα Εθνοφρουράς αποδείχθηκαν καθοριστικής σημασίας, αφού απελευθέρωναν σημαντικές δυνάμεις του Στρατού από καθήκοντα στατικής φρούρησης, συλλογής πληροφοριών, καταδίωξης μικρών εχθρικών ομάδων, γλιτώνοντάς τον από μια κατατριβή των δυνάμεών του, και επιτρέποντάς του να διατηρεί τις δυνάμεις του συγκεντρωμένες στην διεξαγωγή μειζόνων επιχειρήσεων, οι οποίες και επέφεραν την τελική λύση της πολεμικής σύρραξης. Η διασπορά των τμημάτων του Ενεργού Στρατού σε καθήκοντα καθημερινής ρουτίνας ήταν επώδυνη τόσο από πλευράς διασποράς δυνάμεως και μέσων, όσο και από πλευράς ηθικού, αφού τα καθήκοντα στατικής φρούρησης είναι βλαπτικά για το ηθικό ενεργών Μονάδων. Αντίθετα, οι Εθνοφύλακες και οι Εθνοφρουροί, όντας “ντόπιοι”, δηλαδή έχοντας “πίσω τους” την υποστήριξη του “σπιτιού” τους και του λοιπού συγγενικού/φιλικού περιβάλλοντος τους, ήταν πιο ικανοί να ανταπεξέλθουν στο καθήκον της καθημερινής ρουτίνας.

Οι απώλειες της Εθνοφρουράς συνολικά ανήλθαν σε 70 αξιωματικούς και 775 οπλίτες νεκρούς, και 101 αξιωματικούς και 1290 οπλίτες τραυματίες. Αριθμοί ενδεικτικοί τόσο της συστηματικής εμπλοκής των τμημάτων σε επιχειρήσεις, όσο και του μεγέθους της συνεισφοράς.

Η μεταπολεμική περίοδος

Δυστυχώς, με τον Νόμο 1707 του 1951, “Περί ειδικής στρατιωτικής υπηρεσίας” (ΦΕΚ 87, τΑ 30-03-1951), σημειώνεται μια οπισθοδρόμηση στους δύο θεσμούς. Συγκεκριμένα, στον νόμο αυτόν δεν γίνεται σαφής μνεία ούτε στους θεσμούς αυτούς, ούτε στο είδος και τον τύπο των Μονάδων, αλλά αντιθέτως γίνεται μια σαφής και γενικόλογη αναφορά σε “ειδικές” Μονάδες στρατιωτικά οργανωμένες, οι οποίες δύνανται να συγκροτούνται δια προσκλήσεως εφέδρων, ηλικιών 18 εως και 50 ετών, οι οποίοι δεν εκτελούν στρατιωτική υποχρέωση. Οι “Μονάδες” αυτές είναι δυνατόν να συγκροτούνται από τον ΥΕΘΑ, ο οποίος δύναται να μεταβιβάσει την αρμοδιότητα αυτή στους Διοικητές

Σωματών Στρατού, οι οποίοι με την σειρά τους δύνανται να μεταβιβάσουν την πρόσκληση των εφέδρων στους υφιστάμενούς τους διοικητές ή και στους ίδιους τους διοικητές των υπό συγκρότηση Μονάδων.

Η ρύθμιση αυτή είναι αρκούντως προβληματική, και συνιστά παραγνώριση τόσο του ρόλου της Εθνοφυλακής/ Εθνοφρουράς όσο και της προσφοράς τους στις προσφάτως διεξαχθείσες επιχειρήσεις. Δεν καθορίζεται κάποια ξεκάθαρη ονομασία για αυτές τις “Ειδικές Μονάδες”, ούτε η στελέχωση, η επάνδρωση, ο τύπος ή η οργάνωση αυτών. Επίσης, σημειώνεται και μια άλλη μείζων οπισθοδρόμηση, αφού ρητά καθορίζεται στον νόμο, ότι καμία οικονομική αποζημίωση δεν θα προβλέπεται για τους καλούμενους εφέδρους, ούτε καν η χορήγηση ειδών ιματισμού. Είναι λοιπόν απορίας άξιο, πως από τις λεπτομερειακές ρυθμίσεις των θεμάτων των Εθνοφυλάκων/Εθνοφρουρών που είχαν θεσπισθεί κατά τα έτη 1944-1946, με σαφή ένταξή τους στα μισθολόγια του Στρατού, αλλά και στο συνολικό σύστημα παροχών του στρατευμένου προσωπικού (πχ δωρεάν μετακινήσεις με τα ΜΜΜ), καταλήξαμε στην πλήρη υποβάθμιση ενός θεσμού ο οποίος είχε αποδείξει την αξία του στα πεδία των μαχών. Ακόμη και αυτά καθ’ εαυτά τα νομοθετήματα του 19ου αιώνα, δηλαδή σε εποχές τέλειας δημοσιονομικής πενίας και χρεωκοπίας για το ελληνικό κράτος, λαμβάνονταν σαφής πρόνοια για την οικονομική διευκόλυνση των καλουμένων να υπηρετήσουν στην Εθνοφυλακή, αφού και πάλι το Κράτος κερδισμένο θα ήταν, διατηρώντας υπό τα όπλα μια δύναμη μερικώς απασχολούμενων εφέδρων, αντί της συντήρησης ολόκληρων ενεργών στρατιωτικών Μονάδων. Αντιθέτως, γίνεται μια απευθείας παραπομπή στον Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα και στις κυρώσεις που προέβλεπε αυτός για την ανυποταξία. Απουσίαζε δηλαδή οποιοδήποτε θετικό κίνητρο.

Συνολικά κρινόμενος, ο Ν 1707/51 έδωσε δυσμενή τροπή στο θέμα της Εθνοφυλακής στην Ελλάδα, η προχειρότητά δε (μέσα σε 4 μόλις άρθρα επιχειρείται αποσπασματικά και εν τάχει να ρυθμισθούν θέματα λίαν σημαντικά) των ρυθμίσεων που εισήγαγε, ακόμη και σήμερα κατατρώχει τον θεσμό της Εθνοφυλακής, αφού ο πυρήνας αυτών ενσωματώθηκε στα επακολουθήσαντα νομοθετήματα (πχ η απουσία οποιασδήποτε οικονομικής αποζημιώσεως).

Μια “δικαιολογία” που μπορεί κάποιος να σκεφτεί, είναι ότι με την αύξηση του Ενεργού Στρατού στις 250 χιλιάδες άνδρες κατά το τελευταίο έτος του Εμφυλίου, και την διατήρηση της οροφής του σε αυτά τα νούμερα, κάτι το απόλυτα εφικτό, αφού η χώρα διέθετε σφριγηλό πληθυσμό, υπήρχε δε δημογραφική ανάπτυξη λόγω τόσο της επακολουθήσασας ειρηνικής περιόδου, αλλά και την ραγδαίας βελτίωσης των συνθηκών υγιεινής και του γενικότερου βιοτικού επιπέδου, η τότε στρατιωτική ηγεσία “κατελήφθη” από ένα πνεύμα “αλαζονείας”, αντιμετωπίζοντας την Εθνοφυλακή ως πάρεργο, και ως έναν “περιττό” θεσμό που απορροφούσε πόρους από τον Ενεργό Στρατό. Επίσης, το άρτι εξελθόν από μια φρικτή πολεμική δεκαετία, μεταπολεμικό κράτος έπρεπε χωρίς αμφιβολία να προβεί σε βαθύτατες περικοπές, αφού προείχε η ανασύσταση υποδομών και υπηρεσιών.

Όμως από την άλλη πλευρά, ο πλήρης παραγκωνισμός ενός θεσμού όπως η Εθνοφυλακή, και η αντιμετώπισή του ως φτωχού συγγενή, εμπόδισε τόσο τους επαγγελματίες στρατιωτικούς να εκτιμήσουν την αξία του, όσο και τον αποξένωσε και υποβάθμισε στην συνείδηση του μέσου Έλληνα πολίτη, εμποδίζοντας να αναπτυχθεί εκείνο το αίσθημα σεβασμού και αγάπης, με το οποίο περιβάλλουν τους αντίστοιχους δικούς τους θεσμούς οι πολίτες άλλων ευρωπαϊκών κρατών. Οι παρενέργειες αυτές κρατούν μέχρι σήμερα, σε συνδυασμό δε με τις προβληματικές ρυθμίσεις περί μη οικονομικής αποζημίωσης των καλούμενων σε υπηρεσία, κατατρώχουν τον θεσμό, και εμποδίζουν την ανάπτυξή του.

Από τον Ν1707/51 τελικά προέκυψαν τα Τάγματα Εθνοφυλακής Αμύνης (ΤΕΑ), Μονάδες οι οποίες δεν στάθηκαν στο ύψος τόσο του θεσμού της Εθνοφυλακής, κατά τα διεθνώς παραδεδεγμένα πρότυπα, όσο και στην μέχρι εκείνη χρονική στιγμή πολύτιμη συνεισφορά του θεσμού στην νεότερη Ιστορία του Ελληνικού Κράτους, όπως αυτή είχε

εκδηλωθεί τόσο κατά τον 19ο αιώνα (γεγονότα 1862-1863), όσο και κατά το διάστημα 1944-1949.

Τελικά ο θεσμός μπήκε σε νέα βάση με ένα μεταγενέστερο νομοθέτημα, το Νομοθετικό Διάταγμα ΝΔ 485/1970 (ΦΕΚ 72, τΑ, 27-03-1970). Στο υπόψη νομοθετικό κείμενο αξίζει να γίνει εκτενής αναφορά, δεδομένου ότι οι γενικές γραμμές του ισχύουν έκτοτε και χαρακτηρίζουν την λειτουργία του θεσμού. Σημαντικότερα σημεία αυτού είναι τα παρακάτω:

- Οι Μονάδες Εθνοφυλακής χαρακτηρίζονται πλέον επισήμως ως “στατικές”, δηλαδή με αποκλειστική τοπική χρησιμοποίηση σε μια συγκεκριμένη εδαφική περιοχή, χωρίς να προβλέπεται η μετακίνησή τους αλλαχού. Προς τούτο και υιοθετείται πλέον ο εδαφικός προσδιορισμός στην ονομασία της κάθε Μονάδος, αντί του ισχύσαντος αριθμητικού (δηλ πχ ΤΕΘ ΑΡΧΙΠΟΛΗΣ, ΤΕΘ ΚΕΡΚΥΡΑΣ αντί του μέχρι τότε ισχύοντος 114 ΤΕ, 120 ΤΕ κλπ).

- Ως αποστολή των ΤΕΘ καθορίζεται αφενός μια γενικόλογη τοιαύτη “περί συμβολής τους στην άμυνα της χώρας και υποβοήθηση των Ενόπλων Δυνάμεων εις την εκπλήρωση της αποστολής τους”, η οποία δεν αφήνει σαφώς να εννοηθεί ποιά θα ήταν η συμβολή των ΤΕΘ στην διεξαγωγή κυρίως πολεμικών επιχειρήσεων, ενώ παράλληλα γίνεται αναλυτική μνεία στα υπόλοιπα “έργα” που τους ανατίθενται, όπως η εξασφάλιση της εσωτερικής ασφάλειας, η φρούρηση κοινωφελών έργων, υποδομών και εγκαταστάσεων. Επίσης, για πρώτη φορά γίνεται μνεία συμμετοχής στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών και στην παθητική άμυνα, δίνοντας χροιά πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας και δράσης των ΤΕΘ.

- Παρά ταύτα, οι δύο πιο σημαντικές αποστολές που ανατίθενται στα ΤΕΘ, κατά την άποψη του γράφοντος είναι “η εκπαίδευση της εφεδρείας για διατήρηση και επαύξηση της μαχητικής ικανότητας αυτής”, και “η κάλυψη της επιστρατεύσεως”. Οι δύο αυτές αποστολές δείχνουν ότι το στρατιωτικό σύστημα της εποχής αντιμετωπίζει τα ΤΕΘ αφενός ως δυνάμεις ταχείας ανάπτυξης και κινητοποίησης, αφού τους αναθέτει την “κάλυψη” της επιστράτευσης (μερικής ή γενικής), δηλαδή τα ΤΕΘ θα έχουν ήδη ενεργοποιηθεί/κινητοποιηθεί σε περίπτωση επιστράτευσης και θα εξασφαλίζουν την ομαλή παρουσίαση και κίνηση των επιστράτων που θα κατατασσόντουσαν στον Ενεργό Στρατό, ενώ παράλληλα κάνοντας μια εντυπωσιακή αναδρομή στον θεσμό, θεωρεί τα ΤΕΘ ως εν δυνάμει Μονάδες οι οποίες θα εκπαιδεύουν την Εφεδρεία του Ενεργού Στρατού. Αναδρομή, γιατί όπως είχαμε δει, με τον νόμο ΧΚΔ του 1877 είχε δοθεί στην Εθνοφυλακή η δυνατότητα να εκπαιδεύει πάντα ενδιαφερόμενο άρρενα πολίτη και εν δυνάμει έφεδρο στην βολή με τα νέας (για τότε) τεχνολογίας εμπροσθογεμή όπλα. Μάλιστα, προς τούτο, το υπόψη ΝΔ είναι πιο “χαλαρό” στις προϋποθέσεις ένταξης στον θεσμό, μη αποκλείοντας τους ανήκοντες στην Εφεδρεία του Στρατού από το να εντάσσονται στην Εθνοφυλακή, παρά μόνον για το διάστημα που υπηρετούν την θητεία τους, σε αντίθεση με τον μετέπειτα Ν 1295/82, ο οποίος αποκλείει όσους ανήκουν στην Εφεδρεία, επιτρέπει δε την στρατολόγησή τους μόνο μετά την ηλικία των 45 ετών ή μόνο εφόσον πλεονάζουν ως έφεδροι (είναι κάτοχοι δηλαδή “λευκού απολυτηρίου”). Με βάση το ΝΔ 485 ως Εθνοφύλακες δύνανται να καταταγούν άπαντες οι άρρενες από 19 εως 50 ετών, ακόμη και αν δεν έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές υποχρεώσεις τους, άρα εδώ βλέπουμε την λειτουργικότητα της ρύθμισης για εκπαίδευση της Εφεδρείας, αφού οι έφεδροι, ακόμη και πριν κληθούν να εκπληρώσουν την στρατιωτική τους υποχρέωση, αλλά και μετά από αυτήν δύνανται να κατατάσσονται στα ΤΕΘ, διατηρώντας τον δεσμό με το Στράτευμα και παραμένοντας “ενεργοί”.

Σε κάθε περίπτωση, στο θέμα της επάνδρωσης/στελέχωσης των ΤΕΘ προβλέπεται αυτή να γίνεται από στελέχη του Ενεργού Στρατού, ανηκόντων στα Όπλα, αλλά σε ειδικές

περιπτώσεις ανάγκης και στα Σώματα. Επίσης προβλέφθηκε η πρόσληψη πολιτικού προσωπικού για την κάλυψη εξειδικευμένων θέσεων, όπως τεχνιτών/συντηρητών. Επιπλέον, και κατόπιν αποφάσεως του ΥΕΘΑ, δύνανται να παραμένουν μέχρι το 60ο έτος Εθνοφύλακες κάτοχοι ειδικών δεξιοτήτων.

Κατά τα λοιπά, και πάλι παρέμεινε σε ισχύ η διάταξη που προέβλεπε την μη χορήγηση ειδών ιματισμού στους Εθνοφύλακες, διάταξη καθ' όλα προβληματική, αφού είχε σαν αποτέλεσμα οι Εθνοφύλακες να προσέρχονται για εκπαίδευση με τα πολιτικά τους ρούχα.

Επίσης, καθορίστηκε ότι οι Εθνοφύλακες θα έπρεπε να συμμετέχουν στην εκπαίδευση τουλάχιστον μια φορά τον μήνα, ότι όφειλαν να υπακούουν στις διαταγές της Μονάδος τους σαν τους υπόλοιπους στρατιωτικούς, ότι δεν θα έπρεπε να χρησιμοποιούνται μακράν του τόπου κατοικίας τους, και αυτό κατόπιν εγκρίσεως του οικείου Σχηματισμού, δεν εξαιρούνταν δε των προσκλήσεων των υπολοίπων εφέδρων της ίδιας ηλικίας με αυτούς.

Κατά τα λοιπά υπάγονται δια του ΝΔ στις διατάξεις τόσο του Στρ Ποινικού Κώδικα, όσο και του πειθαρχικού δικαίου του Στρατού, λογιζόμενοι ως κανονικοί οπλίτες. Οι δε αρνούμενοι ή κωλυσιεργούντες να παραλάβουν το Φύλλο Κατάταξης αντιμετωπίζονται με τις διατάξεις περί ανυπότακτων.

Τέλος, και αφού καθορίζονται διάφορες ευεργετικές διατάξεις για όσους πεθάνουν ή μείνουν ανάπηροι σε επιχειρήσεις, καθορίζεται ότι άπαντες οι υπηρετήσαντες στα ΤΕΑ θα λογίζονται ως υπηρετήσαντες στα νέα ΤΕΘ. Επίσης καθορίζεται ότι τα ΤΕΘ ούτε διαλύονται, ούτε παραδίδουν τον οπλισμό τους για κανέναν λόγο, διάταξη αρκούντως περιέργη, η οποία μάλλον παραπέμπει σε περίπτωση "ανωμαλίας", αφού σε κάθε άλλη περίπτωση δεν υφίσταται κάποιος προφανής λόγος απόπειρας αφοπλισμού και διάλυσης των ΤΕΘ.

Ο Νόμος 1295/82 (ΦΕΚ 126, τΑ, 710-1982)

Το 1982 η Δημοκρατική πλέον Πολιτεία ρυθμίζει τα του θεσμού με έναν νέο νόμο, ο οποίος ακόμη και σήμερα βρίσκεται σε ισχύ. Παρά ταύτα, ουσιαστικά υιοθετούνται όλες οι διατάξεις του προηγθέντος Νομοθετικού Διατάγματος, σε μια επίδειξη ατολμίας εκ μέρους της Πολιτείας στο να υιοθετήσει κάποιες από τις τόσο λειτουργικές ρυθμίσεις της ελληνικής έννομης τάξης του 19ου αιώνας. Έτσι, παραδείγματος χάριν παρέμεινε η προβληματική ρύθμιση στελέχωσης των ΤΕΘ με αξιωματικούς αποκλειστικά του Ενεργού Στρατού, ή επίστρατους.

Σε κάθε περίπτωση, και ιδίως μέσω των εφαρμοστικών κανονισμών, έγινε προσπάθεια να συνδεθεί η Εθνοφυλακή με τον τοπικό πληθυσμό, ειδικά των παραμεθορίων περιοχών. Παρά ταύτα, ο θεσμός διήνυσε περίοδο παρακμής, με τα ποσοστά συμμετοχής να είναι εξαιρετικά μικρά, χωρίς καμία πρωτοβουλία ν' αναλαμβάνεται από την Πολιτεία, ώστε να επιτευχθεί η μαζική όσο και τακτική συμμετοχή των Εθνοφυλάκων στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Τα ΤΕΘ παρέμειναν υποστελεχωμένα, και με ελλιπή ή απαρχαιωμένο εξοπλισμό. Τους ανατέθηκαν δε αποστολές, τελείως δυσανάλογες προς τις δυνατότητές τους, επιβαρύνοντάς τα με αυτόν τον τρόπο σημαντικά. Η αποσπασματική συμμετοχή μικρών αριθμών Εθνοφυλάκων σε ασκησιακές δραστηριότητες του Ενεργού Στρατού, μπορεί να δημιουργεί ευμενείς εντυπώσεις, σε καμία περίπτωση όμως δεν αντιμετωπίζει τα πραγματικά προβλήματα του θεσμού, το σημαντικότερο εκ των οποίων είναι η αποκατάσταση των δεσμών μεταξύ του προσωπικού, και η εξάσκηση αυτού ως οργανικό τμήμα.

Συν τοις άλλοις, η αποφυγή ενεργοποίησης της Εθνοφυλακής ακόμη και σε περιπτώσεις φυσικής καταστροφής στερεί τις Μονάδες της από άλλη μια ευκαιρία συγκρότησης τους σε σώμα, και κοινής δράσης των μελών τους. Η δυνατότητα αυτή

παρέχεται εκ του νόμου, και θα αποτελούσε πρώτης τάξης ευκαιρία για αναζωογόνηση του θεσμού.

Προτάσεις για εδραίωση του θεσμού σε νέα βάση

Η Εθνοφυλακή είναι ένας χρήσιμος θεσμός, ο οποίος ειδικά στην σημερινή δυσμενέστατη δημογραφική και δημοσιονομική συγκυρία μπορεί να εισφέρει τα μέγιστα στην άμυνα της χώρας. Οι Εθνοφύλακες και οι Μονάδες που αυτοί επανδρώνουν μπορούν ν' αναλάβουν πληθώρα αποστολών, είτε στην Παραμεθόριο είτε και στο εσωτερικό της Χώρας. Οι αποστολές αυτές μπορούν να εκτείνονται από αμιγώς πολεμικές έως και εσωτερικής ασφαλείας.

Με την όλο και πολυπλοκότερη τεχνολογικά αλλά και δαπανηρότερη δομή και οργάνωσή τους, οι Μονάδες του Ενεργού Στρατού καθίστανται λίαν απαιτητικές για την συντήρηση και αποτελεσματική λειτουργία τους. Είναι δεδομένο ότι κανείς στρατός πλέον δεν μπορεί να συντηρεί χιλιάδες άνδρες υπό τα όπλα, ή εκατοντάδες άρματα μάχης, πυροβόλα και λοιπό στρατιωτικό εξοπλισμό. Οι στρατιές των δύο Παγκοσμίων Πολέμων αποτελούν παρελθόν ανεπιστρεπτό. Αυτό που χρειάζεται πλέον είναι φτηνές, λειτουργικές και αποδοτικές λύσεις.

Και η Εθνοφυλακή είναι ένας θεσμός που μπορεί να αποτελέσει τέτοια λύση. Ας δούμε τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, ανάλογα την γεωγραφική περιοχή:

- Παραμεθόριος:

Μείζον πλεονέκτημα είναι η εντοπιότητα των Εθνοφυλάκων. Το χαρακτηριστικό αυτό έχει ευνοϊκή επίδραση σε πολλούς παράγοντες. Οι Εθνοφύλακες πολεμούν για το σπίτι τους, γνωρίζουν τον τόπο τους, μπορούν να εκμεταλλευθούν το έδαφος. Ένας επαγγελματίας στρατιωτικός με πολύ κόπο και χρόνο θα μάθει μια περιοχή όσο καλά την ξέρει ένας Εθνοφύλακας. Οι Μονάδες Εθνοφυλακής θα μπορούσαν ν' αναλάβουν τον ρόλο του Ελαφρού Πεζικού, καλύπτοντας μεγάλες εκτάσεις εδάφους, οι οποίες δεν μπορούν να καλυφθούν από τις Ενεργές Μονάδες. Οι Ενεργές Μονάδες θα μπορούσαν να τηρηθούν σε εφεδρεία. Οι Εθνοφύλακες θα είναι ιδανικοί στην εγκατάσταση φυλακίων και στην επιτήρηση, ακόμη και στην άμεση επέμβαση προς αντιμετώπιση σε α' χρόνο εχθρικών δυνάμεων, μέχρι την επέμβαση των Ενεργών Μονάδων. Άλλωστε, φωτεινό παράδειγμα αποτελεί η κατά την διάκρεια του Εμφυλίου, σταδιακή μετατροπή Ταγμάτων Εθνοφυλακής, σε Τάγματα Προκαλύψεως ή Τάγματα Ασφάλειας Συγκοινωνιών, ενώ χαρακτηριστική είναι η μετονομασία των Ταγμάτων Εθνοφυλακής σε Τάγματα Ελαφρού Πεζικού. Οι τρεις αυτές ονομασίες καταδεικνύουν και τρεις αντίστοιχες αποστολές, νευραλγικής σημασίας, που μπορεί σήμερα, με την κατάλληλη επανενεργοποίηση του θεσμού, να αναλάβει η Εθνοφυλακή. Και χρησιμοποιώ τον όρο "νευραλγικές", διότι με την ανάδυση της νέας απειλής που ακούει στο όνομα "Υβριδικός Πόλεμος", οποιοδήποτε στρατιωτική ηγεσία θα πρέπει πλέον να δίδει ύψιστη σημασία στην φύλαξη των εγκαταστάσεων Κοινής Ωφελείας, αλλά και των συγκοινωνιακών υποδομών.

Είναι δεδομένο ότι οι Ελληνικές ΕΔ, σε περίπτωση σύρραξης, και με τόσες χιλιάδες Παράνομα Εισελθόντα Πρόσωπα (ΠΕΠ), θα κληθούν να επιχειρήσουν μέσα σ' ένα περιβάλλον ανάλογο συτού του Εμφυλίου, όπου η δυνητική παειλή θα προέρχεται από κάθε πιθανή κατεύθυνση. Είναι σίγουρο ότι η ΜΙΤ θα χρησιμοποιήσει ΠΕΠ, ως όργανά της για να προκαλέσει την μέγιστη δυνατή αναταραχή στο εσωτερικό της χώρας. Αυτός λοιπόν, είναι κι ένας λόγος γι' ανασύσταση της Εθνοφυλακής στις περιφέρειες Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδος, αλλά και την ενίσχυση αυτής σε όλες τις άλλες περιφέρειες στις οποίες σήμερα υπάρχει σε μικρό βαθμό (πχ Κρήτη, Ήπειρος, Δυτ.-Κεντ.-Αν. Μακεδονία), μέσω της ίδρυσης νέων Ταγμάτων και παροχής επιπλέον οπλισμού και μέσων όπως ατομικός οπλισμός, βαρέα όπλα, ακόμη και μηχανοκίνητα.

Είδαμε πιο πάνω, πόσο αποτελεσματική είχε αποβεί η 5η Ταξιαρχία Εθνοφυλακής, η οποία είχε στη διάθεσή της ακόμη και μηχανοκίνητα. Οι Μονάδες Εθνοφυλακής θα πρέπει ν' απεξαρτηθούν από τα επίτακτα οχήματα, καθώς αυτά είναι πολιτικών προδιαγραφών, και μέσω ενός λελογισμένου εξοπλιστικού προγράμματος, να εφοδιασθούν με οχήματα γενικής χρήσεως, στρατιωτικών προδιαγραφών, μια προμήθεια ή οποία θα έδινε και σημαντικό έργο στην εγχώρια βιομηχανική παραγωγή, αφού είναι μέσα στις δυνατότητες τόσο της ΕΛΒΟ, όσο και των λοιπών ελληνικών βιομηχανιών-βιοτεχνιών. Μέσω αυτής της ενέργειας, θα επιτευχθεί η μετατροπή της Εθνοφυλακής σε ένα πραγματικά; μηχανοποιημένο σώμα, με μεγάλες δυνατότητες να επιχειρεί όπου δει, ακόμη και ανεξάρτητα από τον Ενεργό Στρατό.

Εξάλλου, η προμήθεια και ύπαρξη των οχημάτων αυτών θα προσδώσει νέο κύρος και όγκο στις Μονάδες Εθνοφυλακής, ανασύροντάς τες από την "ανυπαρξία" στην οποία έχει περιπέσει στην συνείδηση όλων, αφού άλλη θα είναι η εικόνα ενός όρχου γεμάτου στρατιωτικά οχήματα, από την σημερινή εικόνα ενός απλού κτιρίου με μια ταμπέλα (όπως είναι η πληθώρα των διοικητηρίων των ΤΕΘ).

Επίσης, όπως είδαμε σε δεδομένη στιγμή, τόσο η Εθνοφυλακή, όσο και η Εθνοφρουρά είχαν προικοδοτηθεί με τμήματα υποστηρίξεως όπως Μηχανικού, Διαβιβάσεων αλλά και Λόχους Μεταφορών και Συνεργεία Τεχνικού. Ίσως θα έπρεπε να εξετασθούν και αυτό το ενδεχόμενο, αφού σίγουρα μεταξύ των Εθνοφυλάκων θα υπάρχουν και άνθρωποι επαγγελματίες, με δικά τους μηχανουργεία και εργαστήρια, και με πρακτικές και εξειδικευμένες γνώσεις, οι οποίοι εντασσόμενοι σε εθελοντική βάση στην Εθνοφυλακή, θα μπορούσαν να εισφέρουν τα μέγιστα σε κρίσιμους τομείς, όπως πχ η συντήρηση των μέσων.

Κατ'αυτόν τον τρόπο, καθιστάμενη η Εθνοφυλακή σε μια αξιόμαχη και αυτάρκη δλυναμη, θα μπορούσε να αναλάβει πολύ μεγαλύτερα καθήκοντα. Πχ θα μπορούσε να της ανατεθεί ο έλεγχος ολόκληρων περιοχών της χώρας, στις οποίες δεν αναμένεται κύρια εχθρική απειλή, του Ενεργού Στρατού αποσυρομένου σε περιοχές όπου ο κυρίως εχθρικός κίνδυνος είναι επεικείμενος. Ούτως ή άλλως, η μεθόδευση αυτή ήταν εξ' αρχής μέσα στον σκοπό της Εθνοφυλακής, αφού τόσο στον 19ο αιώνα καλούνταν να καλύψει την ύπαιθρο χώρα, λόγω των πενιχρών μέσων του νεοσύστατου τότε κράτους, αλλά και στον 20ο αιώνα κλήθηκε να αναλάβει την σταθεροποίηση και ειρήνευση της πληγείσας από την εχθρική κατοχή χώρας. Μονάδες του Ενεργού Στρατού θα μπορούσαν να μεταπέσουν σε Μονάδες της Εθνοφυλακής, στελεχωνόμενες ανάλογα.

Σε κάθε περίπτωση, η ενεργοποίηση του θεσμού του Εθνοφύλακα, θα συνδέσει και πάλι τον ντόπιο πληθυσμό με την άμυνα τόσο της Πατρίδος σαν σύνολο, όσο και την κάθε περιοχής συνολικά. Η όλη διαδικασία δηλαδή μπορεί να διεξαχθεί ως προτροπή των πολιτών να επανασυνδεθούν με τα κοινά, ως μια δημοκρατική διαδικασία αναθέρμανσης και επανασύνδεσης των Ελλήνων πολιτών με τις διαδικασίες της Εθνικής Άμυνας και της προάσπισης τόσο της εξωτερικής ακεραιότητας του Κράτους, όσο και της προάσπισης της εσωτερικής Τάξης και Ασφάλειας.

Ένας άλλος σημαντικός παράγων που πρέπει να ληφθεί υπόψιν, είναι το οικονομικό όφελος. Οι Εθνοφύλακες είναι "φθηνοί", δηλαδή είναι αυτοσυντήρητοι άνθρωποι, οι οποίοι δεν περιμένουν από το Κράτος να τους μισθοδοτήσει. Σε κάθε περίπτωση, και όπως είδαμε στα προηγούμενα κεφάλαια του παρόντος πονήματος, διαχρονικά η Πολιτεία ελάμβανε μέτρα οικονομικής ενίσχυσης των υπηρετούντων στην Εθνοφυλακή, ακόμη και στους χαλεπούς δημοσιονομικά καιρούς. Η επίκληση ενός "αφηρημένου" πατριωτισμού είναι καλή, και αποδίδει μέχρις ενός σημείου. Από εκεί και μετά, μια κάποια βοήθεια κρίνεται θεμιτή. Άλλωστε, σε όλα τα προηγμένα κράτη, με μεγάλη παράδοση στον θεσμό (ΗΠΑ, Ελβετία) προβλεπεται η οικονομική ενίσχυση των Εθνοφυλάκων. Δεδομένης της δημογραφικής πτώσης, αλλά και της δυσανεξίας της κοινωνίας προς την μακρόχρονη στρατιωτική θητεία, οι Εθνοφύλακες με μια μικρή συγκριτικά οικονομική ενίσχυση, θα μπορούν να εισφέρουν τα μέγιστα, αφού πλέον η

στρατολόγηση και διατήρηση μεγάλων αριθμών μισθοδοτούμενων οπλιτών καθίσταται εκ των πραγμάτων ανέφικτη.

Άλλωστε μια τέτοια κίνηση θα αποτελέσει και σημαντική ενίσχυση των ακριτικών πληθυσμών, τόσο από οικονομικής όσο και από ηθικής πλευράς, η διατήρηση των οποίων σε ακμαία κατάσταση αποτελεί μείζον κρατικό συμφέρον. Η ανάθεση καθηκόντων αξιωματικού επί παραδείγματι σε ντόπιους κατοίκους θα τονώσει το αίσθημα τιμής τόσο των ιδίων, όσο και των οικογενειών τους, αλλά και γενικότερα των τοπικών κοινωνιών. Οι πρόγονοί μας που νομοθέτησαν κατά το β' μισό του 19ου αιώνα, αυτό είχαν σαν σκοπό, γι' αυτό είχαν καθιερώσει τον θεσμό ως "ανοικτό", δηλαδή έναν θεσμό στον οποίο ο κάθε Έλληνας πολίτης που πληρούσε κάποιες προϋποθέσεις (όπως είδαμε φοιτητές του Πανεπιστημίου, ιδιότητα σημαντική για την εποχή εκείνη, ή άλλοι πολίτες εγνωσμένων ηγετικών ικανοτήτων) μπορούσε να ενταχθεί και ν' αναδειχθεί. Κατ' αναλογία, και σήμερα, σε αντιδιαστολή με τις Μονάδες του Ενεργού Στρατού όπου οι περισσότεροι αξιωματικοί προέρχονται από Παραγωγικές Σχολές, η Εθνοφυλακή θα μπορούσε ν' αποτελέσει ένα πεδίο στο οποίο θα μπορούσαν να ασχοληθούν οι Έφεδροι, στις τάξεις των οποίων υπάρχουν άτομα με σημαντικές ηγετικές, διοικητικές και τεχνικές ικανότητες, οι οποίοι για δικούς τους λόγους δεν θέλουν ν' ακολουθήσουν επαγγελματικά τον στρατιωτικό βίο, αλλά θα μπορούσαν αν τους δινόταν η ευκαιρία να δραστηριοποιηθούν με μεγάλη επιτυχία στην διοίκηση των Μονάδων Εθνοφυλακής, αντί αμέσως μετά το πέρας της θητείας τους να αποκόπτονται και να αποξενώνονται από το στρατιωτικό περιβάλλον, περιμένοντας παθητικά αν και πότε θα κληθούν για μετεκπαίδευση.

Οπωσδήποτε άπαντα τα ανωτέρω προϋποθέτουν ότι η Ελληνική Πολιτεία θα αποφασίσει τις σχετικές μεταρρυθμίσεις του νομικού πλαισίου της Εθνοφυλακής, μετατρέποντάς την σε έναν σύγχρονο θεσμό, που όμως θα δένει τον Έλληνα με τις διαχρονικές αξίες της υπεράσπισης της Πατρίδος. Και εδώ έρχεται να τεθεί το θέμα σε άλλη βάση, διότι η ελληνική Πολιτεία, ως Δημοκρατία θα πρέπει να απαιτήσει από τους πολίτες της να την υπερασπιστούν. Και γι' αυτόν τον λόγο θα πρέπει να εφαρμοστεί ο νόμος. Και όσοι προσκληθούν στην Εθνοφυλακή, και αδικαιολογήτως δεν παρουσιαστούν, να υποστούν τις συνέπειες του νόμου. Μόνο τότε ο θεσμός θα περιβληθεί το κύρος που του αρμόζει, και θα αποδώσει τα δέοντα.